

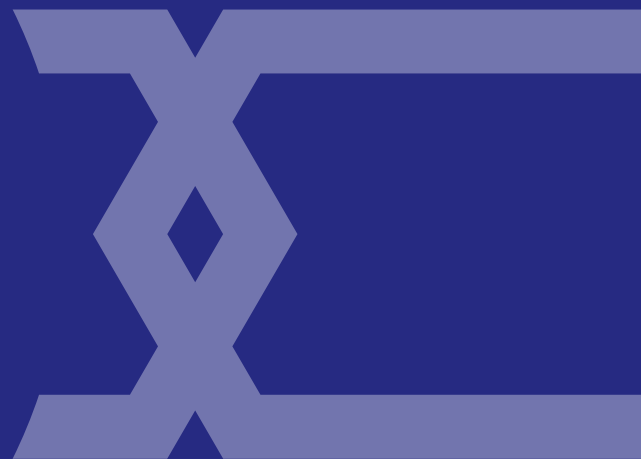

Rozdział 10. Odzyskiwanie mienia

Partner odpowiedzialny: BayHfoD

Co-funded by
the European Union

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

10. Rozdział 10. Odzyskiwanie mienia

10.1 Wstęp

Odzyskiwanie mienia odgrywa kluczową rolę w walce z handlem ludźmi w celu wyzysku w pracy (w skrócie: wyzysku w pracy), ponieważ **przestępstwo nie może być opłacalne**, a odzyskiwanie mienia jest sposobem na konfiskatę wszystkich nielegalnie nabytych aktywów (w jakiegokolwiek formie) od sprawców, tak aby nie mogli się nimi już rozporządzać. Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) szacuje, że każdego roku nielegalne zyski wynoszą 236 miliardów dolarów (Francavilla, Lyon i De Cock, 2024). Rozdział „Odzyskiwanie mienia” ma na celu wyposażenie głównie organów ścigania (LEA) i wymiaru sprawiedliwości (np. prokuratorów) w niezbędną wiedzę na temat możliwości identyfikacji, zabezpieczenia i odzyskiwania nielegalnych aktywów w ujęciu teoretycznym. Przedstawiono w nim różne jednostki w Unii Europejskiej (UE) zaangażowane w proces odzyskiwania mienia. W tym kontekście ramy prawne i praktyczne procedury odzyskiwania mienia zostaną podsumowane teoretycznie – ale autor tego rozdziału powinien je omówić bardziej szczegółowo (praktycznie). Ponadto należy przedstawić najlepsze praktyki i studia przypadków z życia wzięte, aby pokazać, jak odzyskiwanie mienia nie tylko przyczynia się do rekompensat finansowych dla ofiar, ale może również destabilizować struktury przestępcze stojące za wyzyskiem pracowników. Szkolenie pomoże uczestnikom lepiej zrozumieć wyzwania w tym obszarze.

Rozdział szkoleniowy rozpoczyna się od celów edukacyjnych uczestnika szkolenia (Sekcja 2). Następnie następują definicje najważniejszych terminów tego rozdziału (Sekcja 3). Sekcja 4, stanowiąca rdzeń rozdziału szkoleniowego, zawiera teoretyczne

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

i informacyjne tło tematów, a także sugestie dotyczące tego, co ekspert ds. odzyskiwania aktywów powinien uwzględnić, prezentując dany temat. Następnie znajduje się propozycja ćwiczenia praktycznego do rozdziału szkoleniowego, które umożliwi uczestnikowi omówienie i utrwalenie zdobytych wcześniej informacji (Sekcja 5).

10.2 Cele edukacyjne

W rozdziale poświęconym odzyskiwaniu aktywów można wyznaczyć kilka celów edukacyjnych. W stosownych przypadkach ogólne cele edukacyjne podzielono na bardziej szczegółowe.

Uczestnik...

- zrozumie znaczenie odzyskiwania mienia w kontekście wyzysku pracowników
- zapozna się z ramami prawnymi (np. krajowymi, międzynarodowymi/UE, prawami ofiar w tym kontekście)
- pozna techniki śledcze służące odzyskiwaniu mienia
- pozna możliwe sposoby współpracy z innymi agencjami i na arenie międzynarodowej
- pozna główne wyzwania w odzyskiwaniu aktywów i sposoby ich rozwiązania
- zapozna się z odszkodowaniami dla ofiar w tym zakresie

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

10.3 Definicje

Poniżej przedstawiono kluczowe terminy niezbędne do odzyskiwania mienia (aktywów) wraz z ich definicjami. Oczywiście, niezwykle istotne jest zrozumienie pojęcia aktywów. Następnie zostaną wyjaśnione środki ochrony aktywów (sekcja 10.4) oraz inne przydatne terminy w tym kontekście (np. w celu lepszego zrozumienia typowych struktur biznesowych stosowanych przez handlarzy ludźmi w ramach wyzysku pracowników) (sekcja 10.7).

Aktywa

Aktywa to każda nieruchomość, instrument finansowy lub zasób ekonomiczny, który posiada wartość. Obejmuje to gotówkę, nieruchomości, pojazdy, udziały w przedsiębiorstwach, akcje, własność intelektualną i kryptowaluty. Aktywa mogą być legalnie pozyskane lub powiązane z działalnością przestępczą.

10.4 Środki ochrony aktywów

10.4.1 Podejrzenia i środki śledcze

Aby wyjaśnić istnienie nielegalnych aktywów i wiedzieć, które z nich mogą zostać skonfiskowane, konieczne jest oczywiście najpierw uzyskanie dowodów na popełnienie przestępstwa, w wyniku którego nielegalne aktywa zostały i/lub są pozyskiwane. W przypadku podejrzenia, najpierw wszczyna się dochodzenie. Dochodzenia, które odgrywają rolę w odzyskiwaniu aktywów, to dochodzenia finansowe. Chociaż w szczególności odniesiono się do rozdziału 9 podręcznika szkoleniowego, tutaj wymieniono tylko dwa ważne terminy, tytułem przykładu.

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- **Kryminalistyczna analiza finansowa:** Kryminalistyczna analiza finansowa to proces badania dokumentacji finansowej, transakcji i własności aktywów w celu wykrycia nielegalnych działań, takich jak pranie pieniędzy, oszustwa i korupcja. Obejmuje ona techniki takie jak śledzenie transakcji, profilowanie finansowe i analiza sieci. Więcej informacji można znaleźć w rozdziale 9 szkolenia.
- **Śledzenie aktywów:** Śledzenie aktywów jest bardzo zbliżone do kryminalistycznej analizy finansowej, ponieważ stanowi jej część. Jest to proces dochodzeniowy polegający na identyfikacji, śledzeniu i lokalizowaniu aktywów, które mogły zostać pozyskane w wyniku nielegalnej działalności. Często śledzenie aktywów stanowi wstępny krok przed zamrożeniem, zajęciem i odzyskaniem aktywów, pomagając organom ścigania w budowaniu sprawy poprzez ujawnienie ukrytych lub wypranych aktywów. Śledzenie obejmuje księgowość śledczą, analizę finansową, a często także współpracę transgraniczną w celu śledzenia aktywów, które mogły zostać przeniesione, ukryte lub przekształcone w inne formy (np. nieruchomości, konta offshore, kryptowaluty). Stanowi to zatem podstawę do zajęcia i odzyskania aktywów.

10.4.2 Środki zapobiegawcze

- **Zamrożenie aktywów:** Zamrożenie aktywów (lub po prostu: zamrożenie) to tymczasowe ograniczenie aktywów podejrzewanych o powiązanie z działalnością przestępczą. Środek ten uniemożliwia właścicielom przenoszenie,

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

sprzedaż lub używanie tych aktywów w trakcie dochodzenia lub postępowania sądowego.

- **Zajęcie aktywów:** Zajęcie aktywów (lub po prostu: konfiskata) odnosi się do tymczasowego zabezpieczenia lub konfiskaty aktywów przez organy ścigania. Jest ono zazwyczaj stosowane na początku śledztwa karnego, aby uniemożliwić osobom fizycznym sprzedaż lub ukrycie swoich aktywów. Innymi słowy, zajęcie to proces prawny, w którym organy ścigania przejmują fizyczną lub finansową kontrolę nad aktywami na podstawie dowodów ich związku z działalnością przestępczą. W przeciwieństwie do zamrożenia, które jest działaniem zapobiegawczym przed zajęciem, zajęcie polega na przejęciu aktywów w ramach postępowania karnego lub cywilnego. Zajęcie aktywów może nastąpić bez prawomocnego orzeczenia sądu, na przykład gdy istnieje pilne podejrzenie, że aktywa pochodzą z nielegalnej działalności. Przykład: Zablokowanie konta bankowego lub konfiskata gotówki, jeśli jest ona powiązana z handlem ludźmi lub praniem pieniędzy. Zajęcie aktywów jest wstępnym środkiem zabezpieczającym podejrzone aktywa.

10.4.3 Ostateczne środki

Aby zrozumieć odzyskiwanie aktywów, warto najpierw je zdefiniować, ponieważ odzyskiwanie aktywów jest ostatecznym środkiem/podsumowaniem ostatecznych środków. Następnie wyjaśnione zostaną pozostałe powiązane środki ostateczne. Aby uniknąć pomyłki, poniższy rysunek 15, objaśniający te terminy, przedstawia proces od zamrożenia aktywów do ich odzyskania.

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

Asociația pentru
Cooperare
Dacă vultare
Durabili

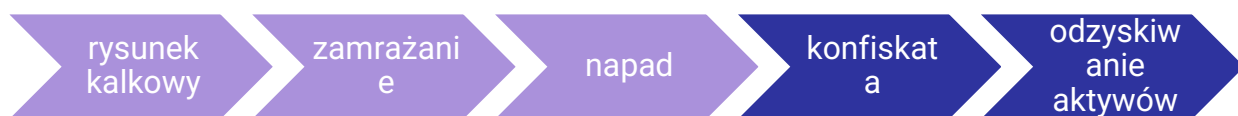

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- **Odzyskiwanie aktywów:** Odzyskiwanie aktywów odnosi się do ostatecznego procesu prawnego, w ramach którego nielegalnie pozyskane aktywa są konfiskowane, zajmowane i potencjalnie zwracane ofiarom lub państwu. Zazwyczaj odbywa się to po wydaniu orzeczenia sądowego lub prawomocnego wyroku. Odzyskiwanie aktywów może odbywać się w drodze postępowania cywilnego (bez wyroku skazującego) lub karnego. Przykład: Po skazaniu nieruchomości, luksusowe samochody lub środki bankowe należące do handlarza ludźmi zostają trwale skonfiskowane i przekazane państwu lub ofiarom. Odzyskiwanie aktywów to ostateczny proces konfiskaty i redystrybucji tych aktywów (a zatem odzyskiwanie aktywów następuje po ich zajęciu).
- **Konfiskata:** Konfiskata to ostateczne, zgodne z prawem, przekazanie majątku uzyskanego w wyniku przestępstwa państwu lub innemu podmiotowi, takiemu jak fundusz odszkodowań dla ofiar. Ten krok następuje po orzeczeniu sądu lub decyzji administracyjnej i trwale odbiera majątek pierwotnemu właścicielowi.
- **Konfiskata bez wyroku skazującego (NCBC):** Konfiskata NCBC lub NCB to mechanizm prawny, który pozwala władzom na konfiskatę majątku bez konieczności uprzedniego skazania za przestępstwo. Jest stosowana w przypadkach, gdy ściganie nie jest możliwe ze względu na śmierć podejrzanego, jego zaginięcie lub działanie w jurysdykcji, która nie zezwala na ekstradycję. Może mieć miejsce zarówno w postępowaniu karnym, jak i cywilnym. Wiele jurysdykcji na całym świecie korzysta z zalet NCBC, wdrażając przepisy dotyczące konfiskaty cywilnej. Jednak w UE, z wyjątkiem kilku krajów (Wielkiej Brytanii, Irlandii, Bułgarii i Słowacji), większość jurysdykcji nie uchwaliła jeszcze krajowych przepisów dotyczących konfiskaty cywilnej. Aby zapewnić uznawanie i egzekwowanie zagranicznych nakazów konfiskaty w szerokim zakresie okoliczności,

międzynarodowe standardy wymagają, aby kraje miały prawo odpowiadać na wnioski oparte na postępowaniu konfiskacyjnym NCB i powiązanych środkach tymczasowych, chyba że byłoby to sprzeczne z podstawowymi zasadami ich prawa krajowego. Międzynarodowe standardy wskazują, że jurysdykcje powinny mieć możliwość egzekwowania nakazów opartych na postępowaniu konfiskacyjnym NCB przynajmniej w przypadkach, gdy sprawca nie jest dostępny z powodu śmierci, walki, nieobecności lub gdy sprawca jest nieznany.

Rysunek 1 Etapy odzyskiwania zasobów.

Jasnofioletowy: możliwe bez udziału jurysdykcji

Ciemnoniebieski: obowiązkowy wybór jurysdykcji

10.4.4 Możliwości współpracy w zakresie wdrażania tych środków

Istnieje szereg możliwości współpracy na różnych poziomach, aby ułatwić wdrażanie środków przedstawionych w sekcjach 10.4.1 i 10.4.2. Jest to istotne, ponieważ przepisy krajowe nie ułatwiają współpracy międzynarodowej, na przykład w sprawach transgranicznych, dlatego wymagane są specjalne opcje umów o współpracy. Ponadto istnieje również możliwość współpracy między organami publicznymi a sektorem prywatnym.

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- **Międzyagencyjne Sieci Odzyskiwania Aktywów (ARIN):** ARIN to międzynarodowe ramy współpracy mające na celu ułatwienie wymiany informacji i koordynacji działań między jednostkami wywiadu finansowego (FIU), organami ścigania (LEA) i prokuraturami. Te międzyagencyjne sieci są często tworzone nieformalnie, a każde państwo członkowskie wyznacza osoby kontaktowe w każdej agencji uczestniczącej w ARIN. Punkty kontaktowe wspierają proces odzyskiwania aktywów (np. poprzez ich zamrożenie, a nawet śledzenie, jeśli to konieczne). Przykładami są międzyagencyjna sieć ds. odzyskiwania aktywów Camden (CARIN) oraz sieć ds. odzyskiwania aktywów dla Afryki Południowej.
- **Wzajemna Pomoc Prawna (MLA):** MLA to formalny proces współpracy między krajami, który umożliwia władzom wnioskowanie o dowody prawne i ich wymianę, pomoc w dochodzeniach oraz egzekwowanie przepisów dotyczących odzyskiwania mienia w różnych jurysdykcjach. Jest to najpowszechniej stosowana metoda współpracy międzynarodowej.
- **Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) w odzyskiwaniu aktywów:** PPP w odzyskiwaniu aktywów polega na współpracy organów rządowych (organów ścigania, prokuratorów, organów regulacyjnych sektora finansowego) i podmiotów sektora prywatnego (banków, instytucji finansowych, firm zajmujących się zgodnością z przepisami) w celu usprawnienia wymiany informacji wywiadowczych oraz usprawnienia śledzenia i zajmowania nielegalnych aktywów.

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

10.5 Dalsze ważne słownictwo

Ponadto, aby zrozumieć procesy dochodzeniowo-śledcze, które zajmują się identyfikacją nielegalnych aktywów związanych z handlem ludźmi i wyzyskiem pracowników, przydatne jest wyjaśnienie kilku terminów.

- **Przestępstwo bazowe:** Przestępstwo bazowe to działalność przestępcza generująca nielegalne dochody, z których można odzyskać majątek. Przykładami są handel narkotykami, handel ludźmi, korupcja, oszustwa i finansowanie terroryzmu.
- **Pranie pieniędzy:** Pranie pieniędzy to proces maskowania pochodzenia nielegalnie uzyskanych środków poprzez ich przekazywanie za pośrednictwem złożonej sekwencji przelewów bankowych, transakcji lub instrumentów finansowych. Zazwyczaj obejmuje trzy etapy: umieszczenie (wprowadzenie nielegalnych pieniędzy do systemu finansowego), warstwowanie (ukrycie pochodzenia poprzez wielokrotne transakcje) oraz integrację (zwrócenie wypranych środków do gospodarki jako legalnych źródeł dochodu).
- **Firma-słup:** Firma-słup to podmiot nieoperacyjny, który nie prowadzi znaczącej działalności gospodarczej ani nie zatrudnia pracowników, często tworzony w celu ukrywania nielegalnych funduszy. Chociaż mogą one służyć legalnym celom, takim jak przechowywanie aktywów lub ułatwianie fuzji, są często wykorzystywane do prania pieniędzy, unikania płacenia podatków i przekupstwa. Firmy-słup są zazwyczaj zarejestrowane w rajach podatkowych i nie mają fizycznej obecności w swojej jurysdykcji, co utrudnia śledzenie właściciela lub działalności finansowej. Firmy te są niedrogie i łatwe w założeniu, czasami kosztując zaledwie kilkaset dolarów. Często są wykorzystywane w połączeniu z innymi metodami, takimi jak fałszywe faktury lub ukryte struktury własnościowe, aby ukryć prawdziwych beneficjentów. Badanie firm-

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

Asociația pentru
Cooperare
dezvoltare
Durabilă

KLJUČ

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

słupów jest trudne, ponieważ nie reklamują się one ani nie utrzymują obecności online, tak jak zwykle firmy. Przestępcy wykorzystują je do ukrywania aktywów i prania pieniędzy za pośrednictwem złożonych sieci, co utrudnia władzom śledzenie nielegalnych przepływów finansowych w wielu jurysdykcjach.

- **Własność rzeczywista:** Własność rzeczywista odnosi się do osoby fizycznej lub podmiotu, który ostatecznie jest właścicielem lub kontroluje dany składnik aktywów, nawet jeśli jest on prawnie zarejestrowany pod inną nazwą. Przestępcy często wykorzystują firmy-słupki, trusty lub pośredników, aby ukryć swoją własność rzeczywistą.

10.6 Część teoretyczna / informacyjna

Odzyskiwanie mienia odgrywa kluczową rolę w dochodzeniach i ściganiu przypadków wyzysku pracowników, ponieważ handlarze ludźmi wykorzystują ludzi dla własnych korzyści finansowych, często działając w ramach zaawansowanych struktur biznesowych, których celem jest maksymalizacja zysków przy jednoczesnej minimalizacji ryzyka ujawnienia. Skuteczne odzyskiwanie mienia dezorganizuje te struktury przestępcze, pozbawiając handlarzy nielegalnych korzyści, likwidując ich infrastrukturę finansową i zapewniając ofiarom sprawiedliwość i odszkodowanie. Innymi słowy, zajęcie, konfiskata i odzyskiwanie mienia sprawiają, że handel ludźmi staje się nieopłacalny dla handlarzy/sprawców (Aronowitz, Theuermann i Tyurykanova, 2010).

10.7 Typowe struktury biznesowe THB

Badanie MOP dotyczące handlu ludźmi w Europie, oparte na teorii racjonalnego wyboru, uwypukla, w jaki sposób zorganizowane grupy przestępcze oceniają ryzyko, korzyści i wysiłek, podobnie jak legalne firmy. Podczas gdy legalne przedsiębiorstwa

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

dążą do maksymalizacji zysków poprzez marketing i cięcie kosztów, jednocześnie przyciągając uwagę, organizacje zajmujące się handlem ludźmi priorytetowo traktują unikanie wykrycia (Belser, 2005). Co istotne, „warto również podkreślić, że istnieje kilka grup osób czerpiących korzyści z handlu ludźmi: rekruterzy, transporterzy/przemytnicy i finalni wyzyskiwacze” (Belser, 2005, s. 18). Co więcej, nie każda osoba w tych grupach może być częścią zorganizowanej sieci przestępczej; jak stwierdza Andrees (2004; cyt. za Belser, 2005), różne osoby przyczyniające się do jawnego handlu ludźmi w celu pracy przymusowej mogą działać indywidualnie. Van Liemt (2004, s. 14) podsumowuje to następująco: „Niektórzy z tych ludzi mogą nieświadomie brać udział w handlu ludźmi (piloci linii lotniczych, maszyniści pociągów); inni doskonale o tym wiedzą (fałszerze dokumentów, właściciele domów publicznych i klubów, agenci rekrutacyjni składający fałszywe obietnice zatrudnienia); jeszcze inni znajdują się w szarej strefie (agenci podróży)”.

Koszty operacyjne handlu ludźmi obejmują pozyskiwanie ofiar i utrzymanie lokali (dodatkowo, zwłaszcza w kontekście wykorzystywania seksualnego, również zakup odzieży i reklamę). Dodatkowe wydatki mogą obejmować łapówki, opłaty sądowe, grzywny lub konfiskatę mienia w przypadku złapania. Aby maksymalizować zyski przy jednoczesnej minimalizacji ryzyka i kosztów, handlarze stosują kilka strategii (choć większość z nich dotyczy wszystkich zjawisk handlu ludźmi, niektóre z nich dotyczą konkretnie wykorzystywania seksualnego):

- **Redukcja kosztów:** gromadzenie ofiar w jednym miejscu, unikanie wydatków medycznych i wykorzystywanie osób posiadających prawo do legalnego pobytu do omijania kwestii imigracyjnych
- **Ograniczanie ryzyka:** Posługiwanie się fałszywymi dokumentami, rekrutowanie lokalnych pracowników seksualnych, zatrudnianie ochroniarzy, zabezpieczanie

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

domów tymczasowych, kontrolowanie ofiar za pomocą przemocy lub manipulacji, rotacja ofiar między lokalizacjami, przekupywanie urzędników, częste zmienianie telefonów i przeprowadzanie transakcji finansowych pod fałszywymi danymi osobowymi.

- **Maksymalizacja zysku:** skupianie się na obszarach o dużych deficytach, rotacja ofiar w celu utrzymania efektu świeżości, wynajmowanie lub sprzedawanie ofiar innym handlarzom, wstrzymywanie wynagrodzenia, zmuszanie do seksu bez zabezpieczenia, narzucanie długich godzin pracy i ustalanie wysokich progów zarobków dla ofiar.

Dzięki takim taktykom handlarze mogą kontynuować i rozszerzać swoją działalność, jednocześnie ograniczając narażenie na działania organów ścigania (patrz np. Belser, 2005).

10.8 Podstawa prawna

Pracując nad sprawami handlu ludźmi i wyzysku pracowników, niezbędna jest znajomość odpowiednich ram prawnych regulujących odzyskiwanie mienia. Obejmują one przepisy międzynarodowe, regionalne i krajowe, które stanowią niezbędną podstawę prawną do identyfikacji, zamrażania i konfiskaty nielegalnych aktywów. Sekcja 10.8.1 dotyczy przepisów i porozumień międzynarodowych, a sekcja 10.8.2 w przybliżeniu wyjaśnia podstawy przepisów i porozumień krajowych. Aby uwzględnić aspekty krajowe w tym zakresie, zaleca się uwzględnienie konkretnych krajowych ram prawnych, ponieważ nie można ich w pełni uwzględnić w przypadku każdego projektu, a nawet państwa członkowskiego UE.

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

Asociația pentru
Cooperare
dezvoltare
Durabilă

KLJUČ

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

10.8.1 Porozumienia międzynarodowe

Porozumienia międzynarodowe tworzą ramy dla skoordynowanych działań przeciwko przestępczości finansowej lub deponowaniu nielegalnych aktywów związanych z wyzyskiem pracowników. Rozwiązują one problemy związane z jurysdykcją, usprawniają mechanizmy wymiany informacji i poprawiają efektywność wniosków o wzajemną pomoc prawną. Bez tych porozumień przestępcy mogliby wykorzystywać łagodne prawo do ukrywania nielegalnych aktywów, co znacznie utrudniałoby ich odzyskiwanie. Aby zapewnić skuteczność odzyskiwania aktywów, państwa muszą wdrożyć te porozumienia do ustawodawstwa krajowego, przeznaczyć środki na organy śledcze i zacieśnić współpracę z zagranicznymi partnerami. Wzmocnienie współpracy międzynarodowej pozostaje kluczowe dla śledzenia i odzyskiwania dochodów z przestępstw na całym świecie. Poniżej przedstawiono kluczowe traktaty międzynarodowe i inicjatywy, które kształtują globalne działania w zakresie odzyskiwania aktywów:

- **Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (UNCAC):**
 - Konwencja UNCAC, przyjęta w 2003 roku, jest pierwszym prawnie wiążącym globalnym instrumentem antykorupcyjnym. Zobowiązuje ona państwa członkowskie do przyjęcia środków w celu wykrywania, śledzenia, zamrażania i konfiskaty dochodów z korupcji. Szczegółowe informacje można znaleźć tutaj: <https://www.unodc.org/corruption/en/uncac/learn-about-uncac.html>
 - Artykuł 51 ustanawia odzyskiwanie mienia jako podstawową zasadę, zachęcając do międzynarodowej współpracy w zakresie odzyskiwania skradzionych aktywów.

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

- Artykuł 54 nakazuje państwom umożliwienie stosowania mechanizmów konfiskaty zarówno w postępowaniach opartych na skazaniu, jak i w postępowaniach bez wyroku skazującego.
- Istotnym aspektem UNCAC jest możliwość zwrotu aktywów do kraju ich pochodzenia, co gwarantuje, że zdefraudowane fundusze trafią do krajów, których dotyczą, a nie pozostaną w obcych systemach finansowych.
- **Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (UNTOC):**
 - Konwencja UNTOC to kompleksowy dokument międzynarodowy przyjęty w 2000 roku. Dotyczy on przestępczości zorganizowanej, w tym prania pieniędzy i konfiskaty mienia. Dostęp do niego można uzyskać na przykład pod adresem <https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>.
 - Artykuł 12 nakłada na państwa obowiązek umożliwienia konfiskaty dochodów pochodzących z przestępczości zorganizowanej oraz ustanowienia mechanizmów śledzenia i zamrażania aktywów.
 - Artykuł 13 promuje międzynarodową współpracę w zakresie śledzenia, zamrażania, zajmowania i konfiskaty aktywów, zapewniając szybką reakcję na wnioski o wzajemną pomoc prawną (MLA).
 - Artykuł 14 sugeruje wykorzystanie skonfiskowanego majątku na odszkodowania dla ofiar i programy wsparcia, ale także promuje ponowne inwestowanie w działania organów ścigania mające na celu zwalczanie handlu ludźmi.

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- Artykuł 18 ustanawia wytyczne dotyczące międzynarodowej współpracy prawnej w zakresie odzyskiwania mienia oraz reguluje kwestię udostępniania dowodów i danych finansowych istotnych w sprawach handlu ludźmi.
- Artykuł 23 kryminalizuje ingerencję w procesy prawne, np. ukrywanie aktywów pochodzących z handlu ludźmi.
- Ponadto Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi (Protokół z Palermo), który uzupełnia UNTOC, wzmacnia wysiłki na rzecz konfiskaty mienia poprzez nakazanie kryminalizacji handlu ludźmi i zachęcanie do odzyskiwania mienia jako narzędzia umożliwiającego wykrywanie handlarzy.
- **Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy. Zalecenia (FATF):**
 - FATF opracowuje i promuje globalne standardy/zalecenia mające na celu zwalczanie prania pieniędzy, finansowania terroryzmu i ukrywania aktywów, co może być również pomocne w walce z handlem ludźmi.
 - Zalecenie 4 dotyczące kryminalizacji i konfiskaty podkreśla, że państwa powinny wdrożyć kompleksowe ramy konfiskaty aktywów, obejmujące możliwość identyfikowania, śledzenia, zamrażania i zajmowania aktywów przez władze bez konieczności skazania za przestępstwo.
 - Zalecenie 38 dotyczące współpracy międzynarodowej stanowi, że państwa powinny współpracować w celu ułatwienia identyfikacji i konfiskaty mienia ponad granicami. Ponadto, zawieranie porozumień o dzieleniu się skonfiskowanym mieniem może zachęcać do współpracy i zapewnić przeznaczenie środków na wsparcie ofiar i dalsze działania śledcze.

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- Wzajemne raporty FATF oceniają przestrzeganie przez poszczególne kraje protokołów odzyskiwania aktywów i przedstawiają zalecenia dotyczące usprawnień.
- **Dyrektywa UE 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar**
 - Dyrektywa zawiera kilka kluczowych punktów: (1) Kryminalizacja handlu ludźmi została ustanowiona poprzez zdefiniowanie podstawowych zasad dotyczących definicji przestępstw i kar związanych z handlem ludźmi oraz nakazuje wszystkim państwom członkowskim kryminalizację handlu ludźmi we wszystkich jego formach. (2) Ochrona i wsparcie ofiar są szczególnie podkreślane poprzez podkreślenie potrzeby odpowiednich mechanizmów zapewniających identyfikację ofiar, pomoc i wsparcie dla nich. Oprócz (3) środków zapobiegawczych, dyrektywa zawiera również (4) przepisy mające na celu zapewnienie, że ofiary handlu ludźmi nie będą ścigane ani karane za udział w nielegalnych działaniach, do których zostały zmuszone w bezpośredniej konsekwencji stania się ofiarą handlu ludźmi.
 - Dyrektywa nie określa szczegółowo procedur odzyskiwania aktywów, ale zapewnia ramy prawne wspierające konfiskatę aktywów pochodzących z działalności związanej z handlem ludźmi: Artykuł 5 dyrektywy stanowi, że osoby prawne mogą zostać pociągnięte do odpowiedzialności za przestępstwa związane z handlem ludźmi, co może skutkować sankcjami, w tym konfiskatą mienia.
 - Ponadto istnieje poparcie dla wykorzystania zamrożonego i skonfiskowanego mienia w celu wsparcia ofiar. Wspólne oświadczenie organizacji pozarządowych podkreśla, że przeznaczenie tych aktywów na pomoc ofiarom zwiększa ich dostęp do praw i sprawiedliwości, dlatego

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

dyrektywa powinna zostać zmieniona, a UE powinna zaakceptować kilka poprawek. Istotny dla odzyskiwania mienia jest na przykład ich wniosek o zaakceptowanie poprawki do artykułu 7 „Zajęcie i konfiskata” (GAATW, 2023):

Zdecydowanie popieramy poprawkę Parlamentu Europejskiego do art. 7 „Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia, że zamrożone i skonfiskowane dochody pochodzące z przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, oraz narzędzia wykorzystane do ich popełnienia lub przyczynienia się do ich popełnienia będą wykorzystywane priorytetowo w celu zapewnienia ofiarom wsparcia, pomocy i ochrony, w tym poprzez bezpośrednie odszkodowania dla ofiar, a także w celu dalszego inwestowania w dochodzenia i ściganie przypadków handlu ludźmi”.

Obecnie zasoby finansowe przeznaczone na bezpośrednie wsparcie ofiar są bardzo ograniczone, a dostęp do odszkodowań pozostaje w praktyce niemal całkowicie zależny od dostępności zamrożonych i skonfiskowanych środków pieniężnych. Wymóg wykorzystywania zamrożonych i skonfiskowanych aktywów do wsparcia, pomocy i ochrony ofiar wzmocni ich prawa i dostęp do wymiaru sprawiedliwości. Jest on od lat zdecydowanie zalecany przez wielu ekspertów wysokiego szczebla¹ i jest obecnie również uwzględniony w (negocjowanej) dyrektywie w sprawie odzyskiwania i konfiskaty mienia; artykuł 17 tej dyrektywy wzywa państwa członkowskie UE do „rozważenia podjęcia środków umożliwiających wykorzystanie skonfiskowanego mienia w interesie publicznym lub celach społecznych”.

- [Dyrektywa Unii Europejskiej 2014/42/UE](#) w sprawie zamrożenia i konfiskaty dochodów pochodzących z przestępstwa:

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- Niniejsza dyrektywa ustanawia minimalne zasady dotyczące zamrażania i konfiskaty dochodów oraz narzędzi służących do popełnienia przestępstwa w państwach członkowskich UE. Chociaż dyrektywa dotyczy nie tylko handlu ludźmi, ale szerokiego spektrum działań przestępczych, jej przepisy są szczególnie istotne dla zwalczania handlu ludźmi, a w szczególności wyzysku pracowników.
- Artykuł 3 definiuje zakres konfiskaty. Wprowadza on rozszerzone środki konfiskaty, umożliwiając organom konfiskatę mienia pochodzącego bezpośrednio lub pośrednio z przestępstw, w tym handlu ludźmi. Obejmuje to mienie, które zostało przekształcone lub zamienione na inne mienie. Konfiskacie podlega również mienie wykorzystywane lub przeznaczone do wykorzystania w popełnieniu takich przestępstw.
- Artykuł 5, dotyczący rozszerzenia konfiskaty, zezwala na konfiskatę aktywów wykraczających poza te bezpośrednio związane z konkretnym przestępstwem, jeżeli sąd jest przekonany, że dane aktywa pochodzą z działalności przestępczej. Jest to szczególnie istotne w sprawach dotyczących handlu ludźmi, gdzie nielegalne zyski mogą być wymieszane z legalnymi aktywami.
- Artykuł 4 dotyczący konfiskaty bez wyroku skazującego zezwala na konfiskatę mienia nawet w przypadku braku wyroku skazującego. Ma to zastosowanie w sytuacjach, gdy podejrzany zmarł, jest przewlekłe chory lub zbiegł, zapewniając, że sprawiedliwość nie będzie utrudniana przez niedostępność sprawcy.
- Artykuł 7 dotyczący zamrażania i środków ostrożności upoważnia władze do niezwłocznego zamrożenia aktywów, które mogą podlegać konfiskacie,

zapobiegając ich rozproszeniu w trakcie trwających dochodzeń lub postępowań prawnych.

- Artykuł 10 dotyczący zarządzania zamrożonym i skonfiskowanym mieniem nakłada na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia mechanizmów umożliwiających skuteczne zarządzanie zamrożonymi aktywami, w tym możliwość sprzedaży lub przekazania mienia w celu zapobiegania dewaluacji, zapewniając przy tym utrzymanie wartości aktywów na potrzeby potencjalnej restytucji lub wykorzystania w interesie publicznym.
- Artykuł 8 dotyczący ochrony praw ofiar stanowi, że nakazy konfiskaty nie powinny naruszać praw ofiar do odszkodowania, podkreślając, że odzyskane aktywa mogą zostać wykorzystane w celu zaspokojenia roszczeń ofiar, a tym samym bezpośrednio rozwiązując problem szkód wyrządzonych przez handel ludźmi i wykorzystywanie.

Powyższa lista międzynarodowych form współpracy i ram nie może być uznana za wyczerpującą. Niemniej jednak odzwierciedla ona aktualne kluczowe zasady współpracy międzynarodowej w zakresie odzyskiwania mienia.

10.8.2 Krajowe przepisy i regulacje

Przepisy dotyczące odzyskiwania mienia znacznie różnią się w poszczególnych jurysdykcjach. Podczas gdy niektóre kraje posiadają ugruntowane ramy prawne, które priorytetowo traktują konfiskatę mienia pochodzącego z przestępstwa, inne wciąż borykają się z trudnościami we wdrażaniu skutecznych środków odzyskiwania mienia z powodu luk prawnych, braku współpracy międzyagencyjnej lub ograniczonego dostosowania międzynarodowego.

Ogólnie rzecz biorąc, wymienienie przepisów i regulacji krajowych każdego kraju objętego projektem ERADICATING 2, a nawet Unii Europejskiej, wykracza poza zakres niniejszego rozdziału szkoleniowego. Poniżej wymieniono jednak niektóre z głównych wyzwań i najlepszych praktyk. Dodatkowo, zamieszczono rekomendacje dotyczące tego, co należy uwzględnić i uwzględnić, prezentując przepisy i regulacje krajowe dotyczące odzyskiwania mienia w kontekście wyzysku pracowników.

Mimo silnych ram prawnych w niektórych krajach, nadal istnieją pewne wyzwania, takie jak:

- **Różnice w definicjach prawnych:** Chociaż UE ustanowiła dyrektywy mające na celu zwalczanie handlu ludźmi, ich wdrażanie przebiega różnie w poszczególnych państwach członkowskich, co prowadzi do niespójności w działaniach na rzecz odzyskiwania mienia. Co więcej, to, co konkretnie kwalifikuje się jako handel ludźmi w ogólności, a co jako nielegalne aktywa (co ma również wpływ na powiązania prawne), różni się w zależności od jurysdykcji, co komplikuje transgraniczne wysiłki na rzecz odzyskiwania należności.
- **Niewystarczająca współpraca transgraniczna:** Pomimo istnienia wielu możliwości współpracy (zob. sekcja 10.4.4) nadal istnieją wyzwania związane z harmonizacją procedur prawnych i zapewnieniem terminowej wymiany informacji między państwami członkowskimi (Eurojust, 2024).
- **Czasochłonność procedur:** Przeszkody prawne i odwołania mogą znacznie opóźnić konfiskatę mienia. Co więcej, procedury odzyskiwania mienia mogą być również wyjątkowo czasochłonne ze względu na różne czynniki prawne, administracyjne i systemowe. Na przykład w Niemczech, podczas gdy cywilne środki odzyskiwania mienia można wdrożyć stosunkowo szybko w ramach

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

postępowania zabezpieczającego, procesy odzyskiwania mienia w sprawach karnych często charakteryzują się znacznymi opóźnieniami. Postępowania karne mogą trwać kilka lat, w trakcie których zajęte aktywa pozostają niedostępne dla stron poszkodowanych. Ta przedłużająca się niedostępność stanowi wyzwanie dla ofiar ubiegających się o restytucję (Wiesner-Lameth, 2022). Ponadto, jak stwierdził Europejski Trybunał Obrachunkowy, również procedury odzyskiwania mienia w Komisji Europejskiej charakteryzują się znacznymi opóźnieniami. Według stanu na październik 2023 r. zaległe długi wynosiły łącznie 450 mln euro, co przypisano uciążliwym procedurom i niewystarczającej dbałości ze strony kierownictwa (Europejski Trybunał Obrachunkowy, 2024).

- **Brak przejrzystości:** Niektóre systemy prawne nadal zapewniają tajemnicę finansową, która pozwala przestępcom chronić swoje aktywa. Ułatwia to wyzysk pracowników, umożliwiając handlarzom ludźmi ukrywanie i pranie zysków pochodzących z nielegalnej działalności. Nieprzejrzysty system finansowy w tych systemach prawnych pozwala sprawcom ukrywać swoją tożsamość i pochodzenie środków, co utrudnia władzom śledzenie i zakłócanie przepływów finansowych związanych z wyzyskiem siły roboczej (Cardamome, 2023). Znane przykłady państw członkowskich UE zapewniających tajemnicę finansową to: Luksemburg (np. tajne interpretacje podatkowe dla poszczególnych firm umożliwiające unikanie opodatkowania; współautorzy Wikipedii, 2024), Cypr (znany szczególnie z zapewniania tajemnicy finansowej rosyjskim firmom i oligarchom; współautorzy Wikipedii, 2025) oraz Malta (np. wyciek Panama Papers z 2016 r., który ujawnił zaangażowanie maltańskich polityków i przedsiębiorstw w transakcje offshore w celu unikania płacenia podatków i ukrywania własności aktywów; współautorzy Wikipedii, 2024). Ponadto, mimo że Wielka Brytania i jej terytoria zamorskie oraz terytoria zależne Korony Brytyjskiej

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

Asociația pentru
Cooperare
Diz-voltare
Durabilă

nie są państwami członkowskimi UE po Brexicie, również są krytykowane za ułatwianie zachowania tajemnicy finansowej (np. Brytyjskie Wyspy Dziewicze jako główne raje podatkowe).

- **Korupcja ułatwiająca wyzysk pracowników:** Korupcja w niektórych sektorach może utrudniać odzyskiwanie aktywów poprzez utrudnianie śledztw i postępowań karnych. Na przykład w Hiszpanii, szczególnie w sektorze rolnym, korupcja została zidentyfikowana jako czynnik ułatwiający wyzysk pracowników. Utrudnia to śledzenie i odzyskiwanie aktywów pochodzących z takiego wyzysku (Serrano Puig, 2022).
- **Nowe formy wyzysku:** Nowe formy wyzysku, takie jak przymuszanie do działalności przestępczej i surogacji (macierzyństwa zastępczego), stanowią wyzwanie dla istniejących ram prawnych, które mogą nie być odpowiednio przygotowane do rozwiązania tych problemów. Ta luka może utrudniać odzyskiwanie mienia związanego z nowymi przestępstwami.

Najlepsze praktyki mające na celu usprawnienie odzyskiwania aktywów obejmują:

- **Wzmoczony wysiłek w przeprowadzaniu śledztw, ściganiu i skazywaniu przestępców:** Sekretariat Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi (2016) ¹nie tylko podkreśla znaczenie dochodzeń finansowych oraz przeprowadzania zamrażania, zajmowania i konfiskaty aktywów, ale także wskazuje dobre praktyki istotne w tej dziedzinie. Przykłady obejmują:

¹O ile w kolejnych akapitach nie wskazano inaczej, źródło jest takie, jak podano tutaj.

- Belgia (2013): W kraju istnieje jeden prokurator generalny (łącznie w Belgii jest ich pięciu), który odpowiada za handel ludźmi i pełni funkcję osoby kontaktowej dla prokuratury. Ponadto w każdej prokuraturze i biurze audytora prawa pracy znajdują się prokuratorzy wyspecjalizowani w tej dziedzinie. Przyczyniło się to do wzrostu liczby spraw o wyzysk pracowników, które należy ścigać. Ponadto Plan Działań na lata 2012–2014 uwzględniał konieczność przeprowadzenia dochodzeń finansowych w zakresie handlu ludźmi.
- Albania (2016): Za handel ludźmi odpowiadają Biuro Prokuratora ds. Poważnej Przeszeczności oraz Sąd Pierwszej Instancji ds. Poważnych Przeszeczstw. W Albanii działa Krajowy Koordynator ds. Zwalczania Handlu Ludźmi, który utworzył grupę roboczą między Biurem Prokuratora ds. Poważnych Przeszeczstw a Policją Krajową, aby umożliwić im lepszą współpracę. W 2015 roku Albania podpisała Memorandum Understanding w celu utworzenia grupy, której zadaniem będzie przegląd spraw dotyczących handlu ludźmi, które zostały umorzone lub nie zostały wszczęte. We wrześniu i październiku 2024 roku przedstawiciele OBWE w Albanii zorganizowali sześć spotkań na szczeblu lokalnym z prokuratorami i funkcjonariuszami policji, aby omówić wyzwania związane z prowadzeniem dochodzeń i ściganiem w sprawach dotyczących handlu ludźmi. Podczas dyskusji podkreślono znaczenie powołania wyspecjalizowanych jednostek ds. zwalczania handlu ludźmi oraz zacieśnienia współpracy między różnymi agencjami w celu usprawnienia dochodzeń, wzmocnienia gromadzenia dowodów i poprawy wyników ścigania, takich jak odzyskiwanie mienia (OBWE, 2024).

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- Austria (2015): Wydział ds. Odzyskiwania Mienia Służby Wywiadu Kryminalnego angażuje się we wszystkie dochodzenia dotyczące handlu ludźmi. „Zgodnie z § 110 ust. 1 KPC, zajęcie jest dopuszczalne, jeżeli wydaje się konieczne ze względu na dowody, w celu zabezpieczenia roszczeń prywatnoprawnych lub w celu zabezpieczenia przepadku, egzekucji lub innego nakazu prawnego dotyczącego prawa majątkowego przewidzianego w ustawie. Prokurator nakazuje zajęcie, a policja kryminalna je wykonuje. Funkcjonariusze policji kryminalnej mają prawo do zajęcia przedmiotów z własnej inicjatywy w określonych okolicznościach, w szczególności jeśli zostały one odebrane ofierze w wyniku czynu karalnego” (Sekretariat Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi, 2016, s. 23).
- Rumunia (2012/2016): Dochodzenia prowadzą Departament ds. Zwalczania Handlu Ludźmi w Policji (DCCO) oraz Dyrekcja ds. Ścigania Przestępczości Zorganizowanej i Terroryzmu (DIICOT; departament w Prokuraturze), które specjalizują się w handlu ludźmi. Policja ma prawo do systematycznego sprawdzania środków finansowych i majątku domniemanych sprawców w trakcie dochodzeń karnych. Zidentyfikowane aktywa są zajmowane w celu ich późniejszej konfiskaty przez sąd. Informacje o skonfiskowanych aktywach trafiają do Biura Odzyskiwania Mienia w Ministerstwie Sprawiedliwości.
- **Specjalistyczne szkolenia dla organów ścigania:** Wyposażenie organów ścigania i inspektorów pracy w ukierunkowane szkolenia usprawnia identyfikację przypadków wyzysku i późniejsze odzyskiwanie nielegalnych aktywów. Różne

państwa członkowskie UE przeszkoliły już te grupy docelowe (Sekretariat Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi, 2016):

- Austria (2015): Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Sicherheitsakademie, SIAK) zapewnia szkolenia z zakresu THB dla funkcjonariuszy policji wszystkich szczebli, w tym coroczne seminaria we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Specjalistyczne szkolenia otrzymują również inspektorzy pracy, urzędy skarbowe i celne oraz personel dyplomatyczny.
- Belgia (2013): Regularne szkolenia w zakresie handlu ludźmi są organizowane przez różne organy rządowe i przeznaczone dla sędziów, policjantów, pracowników socjalnych i inspektorów pracy.
- Holandia (2014): Policja przeprowadza okresowe oceny i specjalistyczne szkolenia, a prokuratorzy, sędziowie, pracownicy ośrodków detencyjnych i pracownicy gmin przechodzą dodatkowe szkolenia mające na celu wykrywanie przypadków handlu ludźmi.
- Norwegia (2013): Instytut FAFO i różne agencje rządowe szkolą personel ośrodków dla uchodźców, służby opieki społecznej i pracowników socjalnych w zakresie identyfikowania ofiar handlu ludźmi.
- Polska (2013 r.): Szkoły policji systematycznie szkolą funkcjonariuszy w zakresie handlu ludźmi, a także organizują dodatkowe szkolenia dla funkcjonariuszy straży granicznej, inspektorów pracy i pracowników socjalnych, w tym seminaria na temat handlu dziećmi prowadzone przez organizacje pozarządowe.

- Portugalia (2013): Policja, straż graniczna, sędziowie i prokuratorzy przechodzą szkolenia z zakresu handlu ludźmi, obejmujące techniki śledcze i ochronę ofiar. Obserwatorium Handlu Ludźmi szkoli również specjalistów w regionach wysokiego ryzyka.
- **Zwiększone wykorzystanie technologii:** Sztuczna inteligencja (AI) jest coraz częściej wykorzystywana do walki z handlem ludźmi, w szczególności w dochodzeniach finansowych związanych z odzyskiwaniem aktywów. Możliwości AI w zakresie analizy danych i rozpoznawania wzorców usprawniają wykrywanie anomalii finansowych związanych z handlem ludźmi. Na przykład, (1) AI zwiększa efektywność dochodzeń finansowych poprzez automatyzację analizy danych, umożliwiając szybką identyfikację podejrzanych działań i ułatwiając śledzenie aktywów. (2) Dzięki uczeniu maszynowemu AI udoskonala i aktualizuje typologie transakcji finansowych związanych z handlem ludźmi, usprawniając wykrywanie ewoluujących metod prania pieniędzy. (3) Systemy AI analizują ogromne zbiory danych w celu identyfikacji wzorców i anomalii związanych z handlem ludźmi, pomagając we wczesnym wykrywaniu nielegalnych przepływów finansowych. (4) AI integruje różne źródła danych, w tym aktywność w mediach społecznościowych i darknecie, zapewniając kompleksowy obraz sieci handlu ludźmi i powiązanych transakcji finansowych (Bagnall i in., 2025). Autorzy podają również przykład, jak AI może zakłócić działanie sieci handlu ludźmi (Bagnall i in., 2025):

Instytucja finansowa stosująca monitoring kontekstowy wykryła serię małych, ustrukturyzowanych depozytów na wielu rachunkach. Po dalszym dochodzeniu, zaawansowana analiza podmiotów ujawniła, że rachunki te były powiązane z siecią rekruterów i przewoźników działających w wielu krajach. Wykorzystując

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

zaawansowaną analizę sieci, instytucja odkryła powiązania z firmami z branż wysokiego ryzyka, takimi jak salony masażu i salony kosmetyczne, często powiązanymi z handlem ludźmi.

Dzieląc się tymi spostrzeżeniami z organami ścigania, FI ułatwiła rozbięcie siatki handlu ludźmi. Skoordynowane działania doprowadziły do uratowania dziesiątek ofiar i aresztowania kluczowych sprawców, co dowodzi potencjału sztucznej inteligencji w identyfikowaniu i zwalczaniu procederu handlu ludźmi na dużą skalę.

Ta aplikacja jest przykładem tego, jak sztuczna inteligencja może zostać zintegrowana z początkowymi etapami dochodzenia, zwiększając tym samym nie tylko prawdopodobieństwo zidentyfikowania przypadku handlu ludźmi/wyzysku pracowników, ale także efektywność czasową. Chociaż nie jest to konkretny przykład odzyskiwania aktywów w kontekście wyzysku pracowników, nie należy zapominać, że powiązania między dochodzeniami finansowymi a odzyskiwaniem aktywów są bardzo silne, ponieważ to pierwsze stanowi podstawę (np. udzielenie odpowiedzi na pytania takie jak „Jakie nielegalne aktywa występują w danej sprawie?”), aby w ogóle możliwe było przeprowadzenie efektywnego i ukierunkowanego odzyskiwania aktywów.

- Wiele podmiotów krajowych, ale także całe państwa członkowskie UE korzystają z różnych form współpracy i kooperacji i biorą w nich udział, co ma ogromne znaczenie i dlatego poświęcono temu osobny rozdział (patrz sekcja 10.11).

Zalecenia dotyczące przedstawiania krajowych przepisów i regulacji dotyczących odzyskiwania mienia:

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- **Wprowadzenie podstawy prawnokarnej dla odzyskiwania aktywów w przypadkach handlu ludźmi**

- Jakie przepisy/kodeksy obowiązują w Twoim kraju w zakresie handlu ludźmi? Jakie przepisy/kodeksy obowiązują w zakresie śledzenia, zajmowania i konfiskaty mienia?
- Dwa przykładowe przepisy krajowe (i aby pokazać, że często należy wziąć pod uwagę więcej niż jeden zbiór przepisów)
 - Niemcy: Kodeks karny (StGB): §232 StGB, §233 StGB, §233a StGB, §§73-76 StGB i kodeks postępowania karnego (StPO): §111b StPO, §111h StPO, §111k StPO
 - Bułgaria: Kodeks karny (NK): art. 159a-159d NK, art. 172 NK, art. 53 NK oraz Kodeks postępowania karnego (NPK): art. 111-112 NPK, art. 307 NPK

- **Przedstaw specjalne przepisy i instytucje dotyczące odzyskiwania aktywów**

- Które instytucje są zaangażowane w procedury odzyskiwania mienia? Które z nich są obowiązkowe? Jakiemu konkretnemu celowi służą w tym zakresie? Kiedy należy zaangażować daną instytucję?
- Z jakich przepisów prawa wynikają obowiązki i kompetencje poszczególnych instytucji w kontekście odzyskiwania mienia?
- Np. przepisy dotyczące konfiskaty nielegalnych pieniędzy pochodzących z handlu ludźmi; instytucje takie jak organy nadzoru finansowego i jednostki analityki finansowej; organy ścigania
- Skupienie się na sprawcy(ach)

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- **Obecne mechanizmy dotyczące wyzysku pracowników i odszkodowań dla ofiar**
 - W jaki sposób można zagwarantować, że zgodnie z prawem danego kraju ofiara(y) otrzyma(a) odszkodowanie?
 - Np. przepisy prawa pracy umożliwiające ubieganie się o wynagrodzenie z mocą wsteczną; fundusze odszkodowawcze, z których ofiary mogą otrzymać wsparcie finansowe; usługi socjalne i pomoc prawną pomagające ofierze odzyskać pieniądze
 - Skupienie się na ofierze/ofiarach

10.9 Identyfikacja aktywów powiązanych z handlem ludźmi i wyzyskiem pracowników

Przede wszystkim, istnieje wiele sposobów, w jakie nielegalne aktywa pozyskane w wyniku wyzysku pracowników mogą zostać dostrzeżone/odnalezione/zidentyfikowane (więcej informacji można znaleźć w rozdziale 9 szkolenia). Z jednej strony, podejrzane oznaki można rozpoznać – dotyczy to ekspertów finansowych pracujących w organach ścigania lub w systemie wymiaru sprawiedliwości, ale także pracowników banków lub innych (internetowych) instytucji finansowych, którzy mogą monitorować przepływy pieniężne klientów i rejestrować anomalie. W niektórych przypadkach nawet przeciętny obywatel może rozpoznać oznaki przestępstwa finansowego (np. sąsiad rodziny wie, że otrzymuje dotację państwową, ale jeździ bardzo drogimi samochodami, a sąsiad zastanawia się, skąd rodzina wzięła pieniądze na zakup/jazdę takim samochodem).

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

Powierzchowne wskaźniki przestępstw finansowych związanych z wyzyskiem pracowników:

- Niewyjaśnione gromadzenie bogactwa przez osoby nieposiadające legalnych źródeł dochodu
- Płatności na rzecz wielu osób z jednego konta firmowego, często w nieregularnych odstępach czasu
- Wpłaty gotówkowe w dużych ilościach, które nie są zgodne z charakterem działalności
- Wykorzystywanie firm-wydmuszek w celu ukrycia przepływów finansowych
- Częste transakcje międzynarodowe bez wyraźnego uzasadnienia biznesowego

Wskaźniki finansowe transakcyjne:

Dokładniej rzecz ujmując, OBWE opublikowała listę transakcyjnych wskaźników finansowych i tzw. czerwonych flag, które mają zastosowanie w przypadku handlu ludźmi, a zwłaszcza wyzysku w pracy. Poniższa lista została zaczerpnięta z raportu OBWE, a trzy pozornie specyficzne wskaźniki dotyczące pobierania organów oraz siedem dotyczące wyzysku seksualnego zostały usunięte, aby uczynić ją bardziej odpowiednią dla wyzysku w pracy, nawet jeśli w szczególnych przypadkach wskaźniki mogą się różnić i nakładać (OBWE, 2019, s. 61 i nast.).

- Wykorzystanie osób słomianych na kontach komercyjnych
- Niepłacenie podatków, odszkodowań pracowniczych i innych opłat organowi podatkowemu

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- Stawka wynagrodzenia za każdy okres rozliczeniowy jest taka sama (brak zmian w przypadku nadgodzin, urlopu, zwolnienia lekarskiego, premii itp.) w przypadku stanowisk, w których nie jest to oczekiwane
- Powtarzające się wypłaty wynagrodzeń w bezpodstawnie niskich kwotach (na przykład znacznie niższych niż płaca minimalna)
- Znaczny udział kapitału spółki w lokatach bezterminowych – niewspółmierne obroty finansowe
- Pożyczki udzielone przez akcjonariusza powiązanej osobie prawnej i późniejsze przeniesienie zwrotne, pożyczka fikcyjna
- Strukturyzacja za pośrednictwem podmiotów gospodarczych i przekazywanie pieniędzy za pomocą umowy pożyczki
- Nadmierne współdzielone przejazdy po północy
- Brak kosztów utrzymania, takich jak żywność, benzyna, media i czynsz
- Zakupy w restauracji i obsługa pokoju, brak pokoi
- Korzystanie z usług wielu osób do prowadzenia działalności bankowej
- Wysokie i/lub częste wydatki na lotniskach, w portach, innych węzłach komunikacyjnych lub za granicą, niezgodne z indywidualnymi preferencjami
- użytku osobistego lub deklarowanej działalności gospodarczej za granicą, niezgodnej z osobistym użytkowaniem danej osoby lub deklarowaną działalnością gospodarczą
- Wpłaty gotówkowe realizowane w różnych miastach na terenie kraju

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- Płatności na rzecz agencji zatrudnienia lub agencji rekrutujących studentów, które nie posiadają licencji/zarejestrowania lub naruszają przepisy prawa pracy
- Relatywnie wysokie wydatki na pozycje niezgodne z deklarowanym celem działalności
- Transakcje mające miejsce poza czasem trwania znanych operacji biznesowych
- Transgraniczne przelewy środków niezgodne z podanym celem działalności posiadacza rachunku i/lub pomiędzy
- niewyjaśnione wzorce transakcji transgranicznych pomiędzy znanymi szlakami handlu ludźmi lub obszarami, na których istnieje większe ryzyko handlu ludźmi
- Szerokie wykorzystanie gotówki, w tym na zakup aktywów przedsiębiorstw
- Przelewy krajowe z firm działających w sektorach wrażliwych na oszustwa społeczne, pieniądze wypłacane są natychmiast w gotówce
- Korzystanie z instytucji nienależących do systemu finansowego (nietradycyjne)
- Korzystanie z usług kuriera gotówkowego i wielokrotne wypłaty gotówki
- Zakup weksli bankowych płatnych na rzecz kasyna bezpośrednio po dokonaniu wpłaty
- Niewyjaśnione/nieuzasadnione duże zyski dla firmy
- Wpłaty gotówkowe często nieznacznie poniżej progu sprawozdawczego
- Wpłaty gotówkowe w kilku oddziałach lub bankomatach
- Zakup przekazów pieniężnych w celu opłacania rachunków zamiast wypisywania czeków osobistych

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- Konta firmowe z widocznymi potrąceniami z wynagrodzeń pracowników w różnych rodzajach kosztów, takich jak mieszkanie i żywność
- Wypłacone czeki, w przypadku których większość środków jest albo deponowana z powrotem na koncie pracodawcy, albo jest przez niego przechowywana
- Nadawca lub beneficjent z niekompletnymi informacjami
- Zakup weksli bankowych płatnych na rzecz kasyna bezpośrednio po dokonaniu wpłaty
- Transfery z różnych regionów do tych samych osób w krajach, w których ryzyko handlu ludźmi jest wyższe.
- Czeki z pomocą rządową wpłacane na konto, mimo że posiadacz może posiadać znaczną sumę pieniędzy
- Przelewy/transfery elektroniczne mogą być również ustrukturyzowane
- Mieszanie gotówki z legalnymi źródłami dochodu
- Działalność rafineryjna (wymiana banknotów o niskich nominałach na banknoty o wyższych nominałach);
- Częste zakupy wielokrotności małych kwot Bitcoinów lub walut wirtualnych bezpośrednio przez klienta lub za pośrednictwem giełd
- Przelewy środków z udziałem stron trzecich, których nazwy alternatywne podano w nawiasach
- Na konto wpływają wypłaty wynagrodzeń z legalnych, często ogólnokrajowych agencji zatrudnienia, ale środki pozostają nietknięte przez długi czas.

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- Restauracje typu fast food: częste zakupy o niskiej wartości w stosunkowo krótkich odstępach czasu i niezgodne z oczekiwaną aktywnością
- Konto wygląda na konto lejkowe.

Ponadto istnieją pewne techniki śledcze, które mogą być stosowane przez krajowe i międzynarodowe organy ścigania lub wymiar sprawiedliwości w celu identyfikacji nielegalnych aktywów uzyskanych w wyniku wyzysku pracowników. Na przykład, część zysków pochodzących z przestępstw przepływa przez system finansowy, pozostawiając po sobie łatwy do prześledzenia ślad. Dogłębna analiza przepływów płatniczych i operacji na kontach, tzw. strategia „śledzenia pieniędzy”, może znacząco przyczynić się do wykrywania nielegalnych działań i identyfikacji ofiar w tym obszarze poważnych przestępstw. Najważniejszymi technikami śledczymi są **profilowanie finansowe** i rachunkowość finansowa, które zostaną omówione poniżej.

Techniki profilowania finansowego osób i organizacji zaangażowanych w wyzysk pracowników:

- **Analiza stylu życia:** Podobnie jak w przypadku poprzednich wskaźników, specjaliści porównują deklarowane dochody danej osoby z jej rzeczywistym stylem życia, aby wykryć nieścisłości (np. osoba deklarująca skromne wynagrodzenie/uzależniona od dotacji państwowych, ale posiadająca luksusowe samochody, wiele nieruchomości, konta offshore itd.).
- **Monitorowanie transakcji i badanie transakcji bankowych:** Podczas analizy wyciągów bankowych i sprawozdań finansowych firmy lub osoby fizycznej, prokuratorzy lub policjanci mogą identyfikować nieprawidłowości. Do takich działań należą na przykład duże, niewyjaśnione wpłaty lub wypłaty gotówki, częste przelewy do jurysdykcji wysokiego ryzyka (np. rajów podatkowych) lub transakcje

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

określne (co oznacza, że pieniądze są krążą między kontami w celu ukrycia ich pochodzenia). Czasami jednostki finansowe organów ścigania lub prokuratury wykorzystują już sztuczną inteligencję i uczenie maszynowe do wykrywania wzorców transakcji zgodnych z praniem pieniędzy.

- **Przeglądanie struktur biznesowych:** Organizacje przestępcze często wykorzystują wielowarstwowe struktury korporacyjne, aby ukryć własność . Specjaliści Wykorzystują kilka technik profilowania, aby zidentyfikować te złożone struktury własnościowe i spółki-słupy. Na przykład, badają dokumentację firmy, zeznania podatkowe i dane dotyczące zarządu, aby ustalić beneficjentów rzeczywistych. Mogą również korzystać ze źródeł danych, takich jak Rejestry Beneficjentów Rzeczywistych, i próbować identyfikować firmy zarejestrowane w jurysdykcjach zapewniających tajemnicę (np. Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Panama). Specjaliści sprawdzają również nietypowe układy własnościowe lub częste zmiany w zarządach.
- **Analiza dokumentacji podatkowej:** Częściowo już wspomniano w poprzednim punkcie, zwłaszcza w przypadku firm, eksperci poszukują również niespójności między deklarowanymi dochodami a transakcjami finansowymi (nie tylko w obrębie firm, ale także w przypadku osób fizycznych). Każdy kraj ma własną jednostkę (jednostki) odpowiedzialną za analizę dokumentacji podatkowej. W Niemczech, na przykład, zaangażowanych jest kilka podmiotów, takich jak: organy *ścigania podatkowego* w ramach administracji finansowej krajów związkowych, *federalny centralny urząd skarbowy* , *prokuratury* specjalizujące się w prawie karnym handlowym i podatkowym oraz *kontrola finansowa pracy niezgłoszonej* w niemieckim urzędzie celnym, która stanowi część organów ścigania i posiada kompetencje nie tylko do kontrolowania pracy, ale także

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

uzyskanych aktywów, dlatego często jako pierwsi wykrywają handel ludźmi w Niemczech. Na poziomie krajowym Niemcy mają również *niemiecki Federalny Urząd Policji*, który odpowiada za prowadzenie dochodzeń w poważnych sprawach przestępstw finansowych, w tym prania pieniędzy, unikania płacenia podatków i odzyskiwania aktywów. W związku z tym wskazane jest dokonanie przeglądu właściwych wydziałów krajowych/regionalnych w celu analizy dokumentacji podatkowej.

- **Profilowanie kryptowalut i aktywów cyfrowych:** Władze wykorzystują różne bazy danych wywiadowczych i sieci do krzyżowej kontroli profili finansowych, takie jak bazy danych FIU (np. FIU.net Europolu), SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) w przypadku międzynarodowych rejestrów bankowych lub bazy danych komercyjnych (np. World-Check, Dow Jones Risk & Compliance) w celu śledzenia osób zajmujących eksponowane stanowiska polityczne (PEP) i objętych sankcjami podmiotów.
- **Wykorzystanie informacji wywiadowczych typu open-source (OSINT):** Innym ważnym narzędziem są badania OSINT, które mogą obejmować monitorowanie indywidualnych kont w mediach społecznościowych i dokumentów firmowych w celu wykrycia sygnałów finansowych.

Podczas gdy profilowanie finansowe pomaga identyfikować nielegalne aktywa i wiązać je z przestępstwami, **rachunkowość finansowa** zapewnia prawne i finansowe ramy dla ich zajęcia i właściwego zarządzania. Rachunkowość finansowa w odzyskiwaniu aktywów obejmuje dokumentowanie, śledzenie i prawne uzasadnienie konfiskaty aktywów powiązanych z działalnością przestępczą. Zapewnia ona właściwe zarządzanie aktywami, spełnianie prawnych progów konfiskaty i możliwość ich ponownego wykorzystania na rzecz dobra publicznego lub odszkodowania dla ofiar.

Hochschule für den öffentlichen Dienst in Bayern
Fachbereich Polizei

CSD
CENTER FOR THE STUDY OF DEMOCRACY

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

Można zatem powiedzieć, że rachunkowość finansowa obejmuje metody śledzenia aktywów w różnych jurysdykcjach.

Kluczowe elementy rachunkowości finansowej :

- **Rachunkowość śledcza i audyt:** Obejmują one szczegółową analizę dokumentacji finansowej w celu udowodnienia, że aktywa zostały pozyskane nielegalnie. Konkretnie techniki obejmują śledzenie przepływów pieniężnych między wieloma rachunkami bankowymi i jurysdykcjami, identyfikację oszukańczych praktyk księgowych (np. fałszywych faktur, zawyżonych wydatków) lub wykorzystanie technologii śledczej do rekonstrukcji usuniętych lub zmienionych zapisów finansowych. Możliwe jest również śledzenie transakcji kryptowalutowych powiązanych z nielegalnymi przepływami finansowymi (np. analiza blockchain).
- **Dokumentacja prawna i łańcuch dowodowy:** Prawidłowa dokumentacja jest niezbędna, aby zapewnić, że zajęte aktywa będą dopuszczalne w sądzie. Do ważnych praktyk księgowo-prawnych należą: sporządzanie sprawozdań finansowych i opinii biegłych łączących aktywa z przestępstwami, ustanowienie jasnego łańcucha dowodowego dla zajętych funduszy i aktywów materialnych oraz zapewnienie zgodności z międzynarodowymi ramami odzyskiwania aktywów (np. UNCAC).
- **Rozliczanie zamrożenia i zajęcia aktywów:** Kiedy władze zamrażają aktywa, muszą prowadzić ewidencję wartości aktywów i szczegółów własności. Czasami dość trudne są rozbieżności w wycenach (np. wahania wartości kryptowalut, dewaluacja nieruchomości) oraz zarządzanie aktywami wymagającymi konserwacji (np. jachty, luksusowe domy).

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

- **Współpraca transgraniczna w zakresie rachunkowości finansowej:** Majątek pochodzący z przestępstw jest często przechowywany w wielu jurysdykcjach, co wymaga międzynarodowej koordynacji. Istnieją pewne przydatne mechanizmy: umowy o wzajemnej pomocy prawnej w zakresie dostępu do dokumentacji finansowej w bankach zagranicznych, unijne biura ds. odzyskiwania mienia (ARO) w zakresie międzyrządowej współpracy finansowej, które opisano szczegółowo w rozdziale 10.11, oraz standardy FATF (patrz rozdział 3) dotyczące przestrzegania przepisów dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy.
- **Narzędzia wywiadu finansowego:** Istnieje specjalistyczne oprogramowanie, które można wykorzystać do monitorowania transakcji bankowych w celu wykrycia podejrzanej aktywności. Oprogramowanie to jest często wykorzystywane przez organy ścigania, organy kontroli finansowej pracy nierejestrowanej, prokuratury oraz audyty wewnętrzne firm. Oto kilka przykładów:
 - [CaseWare IDEA](#)
 - Pochodzenie: Kanada
 - Funkcja: analiza dużych ilości danych w ogólności, ale np. także analiza danych z zakresu księgowości i bankowości w celu wykrywania anomalii, porównywanie zeznań podatkowych z rzeczywistymi przepływami płatności, łączenie firm i transakcji na kontach w celu wykrywania oszustw podatkowych.
 - [LexisNexis Zgodność z przepisami dotyczącymi przestępstw finansowych](#)
 - Pochodzenie: USA / międzynarodowe
 - Funkcja: weryfikacja klientów pod kątem unikania płacenia podatków i prania pieniędzy, baza danych PEP (osób zajmujących

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

eksponowane stanowiska polityczne) do analizy ryzyka, integracja z globalnymi listami sankcyjnymi (OFAC, UE, ONZ, FATF)

- Rozwiązania programowe firmy FICO/TONBELLER
 - Pochodzenie: USA / Niemcy
 - Funkcja: monitorowanie prania pieniędzy i oszustw podatkowych dla dostawców usług finansowych, integracja z oprogramowaniem księgowym (SAP, DATEV) na potrzeby kontroli podatkowych, analiza transakcji wspomagana sztuczną inteligencją
- **Zajęte aktywa – co z nimi zrobić?** Niektóre kraje reinwestują skonfiskowane aktywa pochodzące z przestępstw w programy ścigania lub programy socjalne. W Unii Europejskiej (państwach członkowskich) zajęte aktywa są czasami zwracane ofiarom handlu ludźmi, zwłaszcza gdy majątek jest bezpośrednio powiązany z działalnością handlową. W niektórych krajach wpływy z zajętych aktywów mogą być przeznaczane na programy rekompensat dla ofiar lub specjalne fundusze dla ofiar handlu ludźmi. W niektórych przypadkach ofiary mogą ubiegać się o odszkodowanie z krajowych systemów rekompensat dla ofiar. W większości przypadków właściwe ministerstwa lub organy (np. Ministerstwo Sprawiedliwości) nadzorują redystrybucję zajętych aktywów do służb pomocy ofiarom. Nie jest możliwe ustalenie standardowych procedur dotyczących zajętych aktywów, ponieważ jest to w dużym stopniu uzależnione od krajowych przepisów i ustaw, a nawet od struktury systemu prawnego (np. w Niemczech istnieją różne rodzaje prawa i odpowiednio różne sądy, które z kolei podlegają różnym przepisom dotyczącym odzyskiwania mienia). W tym momencie wskazane jest zaproszenie eksperta prawnego z odpowiednim przykładem

zastosowania/najlepszych praktyk w dziedzinie odzyskiwania mienia, jeśli rozdział szkoleniowy/kurs ma koncentrować się na tym temacie.

Zarówno profilowanie finansowe, jak i rachunkowość finansowa są niezbędnymi narzędziami w odzyskiwaniu aktywów. Profilowanie pomaga wykrywać i łączyć nielegalne aktywa z przestępstwami, a rachunkowość zapewnia ich legalne zajęcie i zarządzanie. Razem stanowią one podstawę nowoczesnych strategii ścigania przestępstw finansowych i odzyskiwania aktywów. Podsumowując, Tabela 12 przedstawia krótkie rozróżnienie między obiema technikami śledczymi.

Tabela 1. Różnicowanie technik śledczych

Aspekt	Profilowanie finansowe	Rachunkowość finansowa
Cel	Identyfikacja, śledzenie i analiza nielegalnych aktywów	Prawne uzasadnienie i zarządzanie zajętymi aktywami
Narzędzia używane	Dane bankowe, analiza kryminalistyczna blockchain, monitorowanie transakcji oparte na sztucznej inteligencji	Rachunkowość śledcza, audyty finansowe, wycena aktywów
Centrum	Wykrywanie wzorców przestępstw finansowych	Zapewnienie zgodności ze standardami prawnymi i księgowymi

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

Wynik	Lokalizowanie i łączenie zasobów z przestępstwami	Przejmowanie, ponowne wykorzystywanie aktywów
-------	---	---

Ponadto, czasami organy/specjaliści zajmujący się odzyskiwaniem aktywów nawiązują współpracę z bankami i instytucjami finansowymi. Konkretnie rzecz biorąc, proces odzyskiwania aktywów można usprawnić poprzez:

- Zawieranie porozumień o porozumieniu (MOU) w celu wymiany informacji
- Szkolenie pracowników sektora finansowego w zakresie rozpoznawania podejrzanych transakcji
- Zachęcanie instytucji finansowych do dobrowolnego ujawniania informacji
- Korzystanie z raportów o podejrzanej aktywności (SAR) w celu inicjowania operacji śledzenia aktywów

10.10 Proces odzyskiwania aktywów i praktyczne porady

W tej sekcji przedstawiono schematyczny proces odzyskiwania mienia oraz wymieniono najważniejsze agencje krajowe i unijne, które biorą udział w danym etapie.

1. Identyfikacja i śledzenie aktywów

Przed zamrożeniem lub konfiskatą aktywów władze muszą zidentyfikować i wyśledzić dochody pochodzące z przestępstwa. Właściwymi organami w tym zakresie

Hochschule für den öffentlichen Dienst in Bayern
Fachbereich Polizei

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

są jednostki analityki finansowej (FIU), biura ds. odzyskiwania mienia (ARO), a także organy podatkowe i organy ścigania.

Metody obejmują:

- Śledztwa finansowe (patrz rozdział 9 szkolenia)
- Transgraniczne udostępnianie danych za pośrednictwem Europolu i Eurojustu (patrz rozdział 10.11)
- Partnerstwa publiczno-prywatne/współpraca z bankami i sektorem prywatnym (możliwości takie jak zgłaszanie przypadków prania pieniędzy/finansowania terroryzmu, zgłaszanie podejrzanych transakcji)
- Kryminalistyka cyfrowa (na przykład analiza blockchain w celu śledzenia kryptowalut; patrz rozdział szkoleniowy 9)

Przykład abstrakcyjny : Konto bankowe, co do którego istnieje podejrzenie, że jest wykorzystywane do prania pieniędzy z THB, może zostać natychmiast zamrożone, aby uniemożliwić wypłaty.

Konkretny przykład : Biura ds. Odpowiedzialności Konsumentów w państwach członkowskich UE wymieniają się informacjami wywiadowczymi za pośrednictwem sieci CARIN w celu śledzenia aktywów powiązanych z organizacjami przestępczymi, w tym handlarzami ludźmi.

2. Zamrożenie aktywów (zapobieganie ich zbyciu)

Po zidentyfikowaniu aktywa mogą zostać tymczasowo zamrożone, aby uniemożliwić handlarzom ich przenoszenie lub ukrywanie. Podstawa prawna została już wspomniana w rozdziale 10.8, np. w dyrektywie UE 2014/42/UE w sprawie zamrożenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa oraz korzyści pochodzących

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

z przestępstwa, a także w przepisach krajowych dotyczących przestępstw finansowych i prania pieniędzy.

Ważne procedury:

- Biura ds. Zamrożenia aktywów i organy ścigania zwracają się do sądu o zatwierdzenie zamrożenia
- Jednostki analityki finansowej mogą nakładać tymczasowe zamrożenia podejrzanych transakcji bankowych
- Europol/Eurojust pomagają w transgranicznym zamrażaniu
- Współpraca z państwami trzecimi w ramach umów o wzajemnej pomocy prawnej (MLA)

Przykład abstrakcyjny : Konto bankowe, co do którego istnieje podejrzenie, że jest wykorzystywane do prania pieniędzy z THB, może zostać natychmiast zamrożone, aby uniemożliwić wypłaty.

Konkretny przykład: W Belgii aktywa firm wykorzystujących nielegalnych pracowników mogą zostać zamrożone na podstawie raportów inspekcji pracy.

3. Zajęcie majątku (kontrola sądowa)

Zajęcie to krok dalszy niż zamrożenie, umożliwiający władzom przejęcie kontroli nad majątkiem, zarówno fizycznej, jak i finansowej, przed wydaniem prawomocnego orzeczenia przez sąd. Podstawę prawną stanowią kodeksy karne państw członkowskich UE oraz Europejski Nakaz Dochodzeniowy (EIO) dotyczący gromadzenia dowodów w innych państwach UE.

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

Procedura:

- Prokuratorzy lub sędziowie śledczy wydają nakaz zajęcia
- Współpraca z bankami, agencjami nieruchomości i instytucjami finansowymi
- Jeżeli aktywa przechowywane są za granicą, zastosowanie ma rozporządzenie w sprawie wzajemnego uznawania postanowień o zamrożeniu i konfiskacie (2018/1805) w oparciu o prawo UE.

Przykład: Firma budowlana wykorzystująca ludzi będących ofiarami handlu ludźmi ma skonfiskowane pojazdy i maszyny po odkryciu dowodów pracy przymusowej.

Konkretny przykład : włoskie prawo antymafijne pozwala na szybkie konfiskaty mienia związanego z przestępczością zorganizowaną, w tym z handlarzami ludźmi.

4. Konfiskata majątku (ostateczna decyzja sądu)

Konfiskata oznacza trwałe pozbawienie przestępców ich nielegalnych aktywów po skazaniu. W tym przypadku, prawnie rzecz biorąc, można zastosować dyrektywę UE 2014/42/UE, która zezwala na konfiskatę rozszerzoną na inne niż bezpośrednie dochody z przestępstwa. Ponadto, w niektórych państwach członkowskich konfiskata NCB umożliwia konfiskatę nielegalnych aktywów.

Procedura:

- Orzeczenie sądu nakazuje konfiskatę pieniędzy, nieruchomości, przedsiębiorstw lub dóbr luksusowych
- W przypadku wyzysku pracowników handlarze mogą utracić prawo własności przedsiębiorstw wykorzystywanych do wyzysku

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

Przykład abstrakcyjny : Luksusowy apartament handlarza ludźmi – kupiony za pieniądze uzyskane z wyzysku pracowników – zostaje skonfiskowany, nawet jeśli nie jest bezpośrednio powiązany z konkretnym przestępstwem.

Konkretny przykład : W Holandii majątek powiązany z przypadkami handlu ludźmi jest konfiskowany i sprzedawany, a uzyskane środki przeznaczone są na programy wsparcia ofiar.

5. Odzyskiwanie i redystrybucja aktywów

Skonfiskowane aktywa powinny zostać ponownie wykorzystane na cele społeczne lub na odszkodowania dla ofiar.

Metody obejmują:

- Sprzedaż skonfiskowanego majątku w celu sfinansowania inicjatyw na rzecz zwalczania handlu ludźmi
- Bezpośrednie zadośćuczynienie ofiarom (fundusze odszkodowawcze)
- Ponowne wykorzystanie skonfiskowanych przedsiębiorstw pod kontrolą państwa

Przykład abstrakcyjny : Handlarz przekazuje środki finansowe do firmy-fiszki w innym kraju UE. Nakaz EIO jest wydawany w celu namierzenia i odzyskania aktywów.

Konkretny przykład : francuska agencja AGRASC dba o to, aby skonfiskowane aktywa były wykorzystywane do finansowania programów odszkodowawczych dla ofiar handlu ludźmi.

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

6. Odszkodowanie dla ofiar

Ofiary handlu ludźmi i wyzysku w pracy mają prawo do odszkodowania, ale często napotykają na bariery. Podstawą prawną jest w tym przypadku dyrektywa UE 2011/36/UE (prawo do odszkodowania dla ofiar handlu ludźmi). Ponadto mogą mieć zastosowanie również krajowe programy rekompensat dla ofiar przestępstw.

Na przeszkodzie temu stoi kilka wyzwań:

- Ofiary muszą aktywnie dochodzić odszkodowania w sądzie
- Często potrzebna jest pomoc prawna
- Jeśli handlarze nie mają widocznych aktywów, konieczna jest interwencja państwowych systemów rekompensat

Przykład abstrakcyjny : Właścicielowi restauracji skazanemu za wyzysk pracowników konfiskowano lokal, a zyski przekazano na fundusz odszkodowań dla ofiar.

Konkretny przykład : W Niemczech ofiary mogą ubiegać się o odszkodowanie z majątku zajętego przez handlarzy, a jeśli jest on niedostępny, mogą ubiegać się o nie z państwowego Funduszu Kompensat dla Ofiar Przestępstw.

Chociaż UE dysponuje solidnymi ramami prawnymi w zakresie zamrażania, zajmowania i odzyskiwania mienia od handlarzy, nadal istnieją wyzwania w zakresie współpracy transgranicznej, przejrzystości i rekompensat dla ofiar. Najlepsze praktyki obejmują sprawne biura ds. odzyskiwania mienia, partnerstwa publiczno-prywatne (PPP) oraz skuteczne mechanizmy rekompensaty dla ofiar.

Praktyczne porady

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

Idąc o krok dalej, należy wziąć pod uwagę szereg procesów sądowych i procedur sądowych oraz kwestii, które należy wziąć pod uwagę przy odzyskiwaniu mienia w przypadkach wyzysku pracowników.

- **Jurysdykcja i ramy prawne:** Ponieważ sprawy te często obejmują operacje transgraniczne, jurysdykcja stanowi kluczowe wyzwanie, ponieważ różne państwa członkowskie UE stosują przepisy dotyczące odzyskiwania mienia w różny sposób. Wskazane jest korzystanie z unijnych narzędzi prawnych, takich jak europejski nakaz dochodzeniowy (EDO) i rozporządzenie w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zamrożenia i konfiskaty (2018/1805), aby usprawnić odzyskiwanie mienia w kontekście transgranicznym. Ponadto Eurojust może zaangażować się w sprawę na wczesnym etapie, aby koordynować transgraniczne ściganie.
- **Ryzyko rozproszenia aktywów:** Handlarze często przenoszą lub ukrywają aktywa, gdy tylko dostrzegą działania organów ścigania. Opóźnienia w wydawaniu nakazów zamrożenia mogą umożliwić handlarzom przemyt pieniędzy za granicę. Możliwe jest skorzystanie z uprawnień do awaryjnego zamrożenia aktywów natychmiast po wykryciu podejrzanych aktywów. Ponadto korzystne jest zacieśnienie współpracy z instytucjami finansowymi w celu uzyskania użytecznych danych, takich jak monitorowanie transakcji w czasie rzeczywistym.
- **Zebranie wystarczających dowodów finansowych:** Sądy wymagają mocnych dowodów finansowych, aby uzasadnić zamrożenie i konfiskatę aktywów. Wielu handlarzy ukrywa aktywa pod nazwiskami osób trzecich (członków rodziny, firm-słupów, zagranicznych kont). Dlatego udowodnienie, że firmy lub nieruchomości zostały nabyte z nielegalnych zysków, może być skomplikowane. Możliwym rozwiązaniem jest wzmocnienie dochodzeń finansowych z wykorzystaniem

wyspecjalizowanych księgowych śledczych i narzędzi przeciwdziałania praniu pieniędzy. Ponadto można zastosować przepisy o odwróconym ciężarze dowodu (w stosownych przypadkach), wymagające od handlarzy udowodnienia niewyjaśnionego majątku.

- **Długotrwałe postępowania sądowe:** Sprawy o odzyskanie mienia mogą trwać latami z powodu odwołań, luk prawnych i powolnych procesów sądowych. Procesy karne i postępowania w sprawie konfiskaty mienia często toczą się oddzielnie, co opóźnia dochodzenie sprawiedliwości. Jedną z rad jest skorzystanie z przepisów o konfiskacie mienia w postępowaniu cywilnym, tam gdzie to możliwe, aby odzyskać majątek niezależnie od wyroku skazującego (szanse na powodzenie mogą się różnić w zależności od kraju!). Staraj się przyspieszyć sprawy dotyczące wyzysku pracowników, w miarę możliwości korzystając z pomocy wyspecjalizowanych prokuratorów i sędziów ds. handlu ludźmi.
- **Ochrona praw ofiar w toku postępowania:** Sądy często przedkładają konfiskatę państwową nad odszkodowanie dla ofiar, co ogranicza ich możliwości uzyskania odszkodowania finansowego. Ofiary mogą ponadto nie mieć reprezentacji prawnej, aby ubiegać się o odszkodowanie z tytułu zajętego majątku. Zaleca się zapewnienie ofiarom pomocy prawnej i łatwego dochodzenia roszczeń cywilnych wobec mienia handlarzy. Możliwe jest również wykorzystanie środków z odszkodowania dla ofiar w celu zapewnienia im tymczasowego zadośćuczynienia w toku postępowania sądowego.

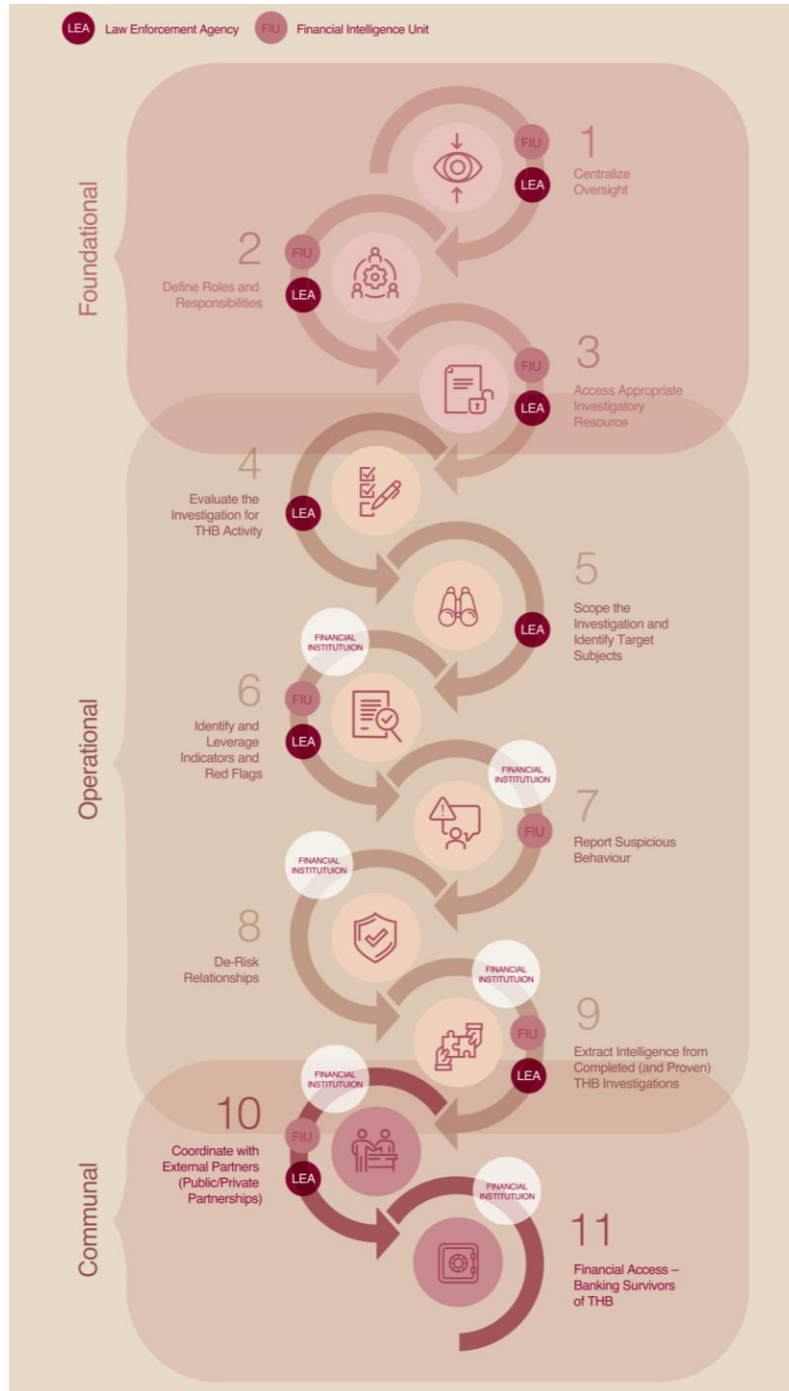
Na koniec, choć nie mniej ważny, podręcznik „ Tools and Best Practices for International Asset Recovery Cooperation Handbook” autorstwa Thomasa, Daya i

Jacksona (2019) może okazać się pomocny w przypadku wszelkich pytań teoretycznych i praktycznych dotyczących odzyskiwania mienia w złożonych, transgranicznych przypadkach handlu ludźmi. *Złożoność i relacje międzynarodowe* wskazują już na tematykę kolejnej sekcji.

10.11 Współpraca międzyagencyjna i międzynarodowa

Skuteczna współpraca między jednostkami analityki finansowej (FIU), organami ścigania (LEA), organizacjami pozarządowymi, instytucjami akademickimi i sektorem finansowym jest niezbędnym warunkiem skutecznej walki z handlem ludźmi. W rozdziale 10.2 wprowadzono już ważne porozumienia międzynarodowe. Oprócz nich, istnieje szereg porozumień między agencjami na szczeblu krajowym i międzynarodowym, które pozwalają na lepszą identyfikację i śledzenie przepływu nielegalnych/nielegalnych aktywów, na przykład:

- **Organy ścigania i jednostki wywiadu finansowego (FIU):** Udostępnianie danych w celu śledzenia przepływów finansowych. Istnieje konkretny i spójny sposób interakcji i współpracy organów ścigania i jednostek FIU. Głównym celem tej interakcji jest udostępnianie danych w celu identyfikacji podejrzanych działań finansowych związanych z handlem ludźmi oraz śledzenia przepływów finansowych. To z kolei służy nadrzędnemu celowi, jakim jest uzyskanie informacji z dochodzenia w sprawie handlu ludźmi, które następnie zostają zakończone i udowodnione, i mogą zostać wykorzystane do skazania sprawcy (sprawców), a także do odzyskania mienia. Schematyczny proces współpracy między organami ścigania a jednostkami FIU przedstawiono na rysunku 16. Główna część tego rysunku została skopiowana z raportu OBWE (2020).

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

Rysunek 2 Proces współpracy między organami ścigania a jednostkami analityki finansowej, przedstawiony krok po kroku.

- **Inspektorzy pracy i służby socjalne:** Istnieją różne możliwości współpracy inspektorów pracy i służb socjalnych. Mogą oni na przykład współpracować poprzez wspólne kontrole w celu identyfikacji oznak wyzysku pracowników (np. złe warunki pracy, wstrzymane wypłaty wynagrodzeń). Następnie, w przypadku podejrzenia wyzysku, dowody finansowe są udostępniane organom ścigania w celu przeprowadzenia dochodzenia karnego. W przypadku odzyskiwania mienia istotne jest, aby niezapłacone wynagrodzenia i nielegalne potrącenia mogły stanowić dowód finansowy uzasadniający konfiskatę, a dokumentacja inspektorów pracy dotycząca naruszeń, która może stanowić podstawę do wydania nakazów zamrożenia i konfiskaty mienia, może być podstawą do wydania nakazów konfiskaty. Ponadto inspektorzy pracy mogą kierować sprawy dotyczące niezapłaconych wynagrodzeń, nielegalnych programów płacowych i oszukańczych umów nie tylko do jednostek ds. przestępstw finansowych, ale także do Biur Odzyskiwania Mienia (patrz poniżej). Ponadto służby socjalne mogą pomagać ofiarom w ubieganiu się o odszkodowanie z tytułu zajętego mienia, co jest bardzo korzystne, jeśli dostawca usług socjalnych nawiąże bezpośredni kontakt z odpowiednimi organami ścigania i prokuratorami, a czasami również z Biurami Odzyskiwania Mienia. W niektórych krajach obowiązują formalne umowy lub mechanizmy kierowania spraw (np. protokoły ustaleń), które ustalają jasne procedury komunikacji między służbami socjalnymi, organami ścigania i prokuratorami.
- **Partnerstwa publiczno-prywatne (PPP):** Podstawą PPP jest współpraca między organami władzy (sektora publicznego, np. organami ścigania) a organizacjami

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

prywatnymi, takimi jak banki i rejestry korporacyjne. Partnerstwa publiczno-prywatne (PPP) okazały się skuteczne w zwalczaniu handlu ludźmi, również w zakresie odzyskiwania mienia. Łącząc zasoby i wiedzę fachową obu sektorów, współpraca ta usprawnia identyfikację, zajęcie i konfiskatę nielegalnych aktywów. Instytucje finansowe odgrywają na przykład kluczową rolę w wykrywaniu i zgłaszaniu podejrzanych działań związanych z handlem ludźmi. Współpracując z organami ścigania, banki mogą dostarczać cennych danych finansowych, które pomagają w śledzeniu i odzyskiwaniu aktywów powiązanych z operacjami handlu ludźmi. Na przykład Biuro Kontroli Aktywów Zagranicznych (OFAC) Departamentu Skarbu USA stosuje sankcje finansowe wymierzone w siatki handlu ludźmi, zakłócając w ten sposób przepływy finansowe i ułatwiając odzyskiwanie mienia (Departament Skarbu USA, 2020).

- **Biura ds. Odzyskiwania Mienia UE (ARO):** Biura ds. Odzyskiwania Mienia to wyspecjalizowane agencje rządowe w państwach członkowskich UE odpowiedzialne za śledzenie, identyfikację i odzyskiwanie mienia pochodzącego z działalności przestępczej. Zostały one utworzone na mocy [decyzji Rady 2007/845/WSiSW](#) i odgrywają kluczową rolę w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, w tym handlu ludźmi. Pełnią one szereg funkcji i obowiązków: (1) Istotne znaczenie ma śledzenie i identyfikacja mienia. Biura ds. Odzyskiwania Mienia badają nielegalnie pozyskane aktywa, takie jak konta bankowe, nieruchomości, dobra luksusowe i kryptowaluty, powiązane z działalnością przestępczą. Ściśle współpracują z organami ścigania, organami podatkowymi, bankami i innymi właściwymi instytucjami. (2) Ponadto biura ds. Odzyskiwania Mienia wspierają krajowe i międzynarodowe dochodzenia, pełniąc funkcję krajowych punktów kontaktowych i ułatwiając ogólnounijną wymianę informacji na temat podejrzanych aktywów. Współpracują w szczególności z Europol,

Eurojustem i [OLAF](#) (Europejskim Urzędem ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych).

(3) Ponadto biura ds. Odzyskiwania Mienia służą współpracy transgranicznej i wymianie istotnych informacji z innymi krajami. Wykorzystują specjalistyczne bazy danych i sieci, takie jak CARIN (Camden Asset Recovery Inter-Agency Network), aby ułatwić transgraniczne dochodzenia finansowe i często współpracują z jednostkami analityki finansowej (FIU), które analizują podejrzone transakcje finansowe. (4) Ponadto biura ds. odzyskiwania aktywów (ARO) mogą (wszczynać) zamrażanie i konfiskowanie aktywów, pomagając organom sądowym w zajmowaniu, a ostatecznie w konfiskacie, aktywów pochodzących z przestępstwa. W niektórych krajach współpracują z biurami zarządzania aktywami (AMO), które zarządzają zajętymi aktywami, a w niektórych przypadkach ponownie je wykorzystują do celów publicznych lub społecznych.

Nawet jeśli posiadają istotne kompetencje i kontakty w dziedzinie odzyskiwania mienia, biura ds. odzyskiwania mienia (ARO) stoją przed pewnymi wyzwaniami. Na przykład, zróżnicowane ramy prawne w państwach członkowskich UE mogą komplikować współpracę transgraniczną. Niektóre biura ds. odzyskiwania mienia nie dysponują wystarczającą liczbą pracowników lub możliwościami technicznymi, aby skutecznie śledzić i odzyskiwać aktywa. Wreszcie, nawet biura ds. odzyskiwania mienia nie są w stanie po prostu pokonać wyzwań związanych z ukrytymi aktywami: przestępcy wykorzystują zagraniczne konta, firmy-słupki i kryptowaluty do ukrywania nielegalnych funduszy. Pomimo tych wyzwań, biura ds. odzyskiwania mienia odgrywają kluczową rolę w europejskiej strategii walki z przestępczością finansową. Ich działania pomagają zapobiegać reinwestowaniu zysków z przestępstw w nielegalną działalność i przyczyniają się do rekompensat dla ofiar – szczególnie w przypadkach handlu ludźmi.

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- **Inicjatywa na rzecz Odzyskiwania Skradzionych Mień (StAR):** StAR to wspólna inicjatywa Banku Światowego i Biura Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości (UNODC), powołana w celu wspierania międzynarodowych działań mających na celu zapobieganie praniu brudnych pieniędzy i ułatwianie odzyskiwania skradzionych aktywów. StAR koncentruje się przede wszystkim na zwalczaniu korupcji i sprzeniewierzenia majątku publicznego, ale jej metodologie i ramy działania znajdują zastosowanie również w walce z handlem ludźmi i wyzyskiem pracowników.

Kluczowe aspekty, istotne w kontekście wyzysku pracowników, to (1) konfiskata mienia bez wyroku skazującego, gdzie StAR opowiada się za przyjęciem mechanizmów prawnych umożliwiających konfiskatę mienia bez konieczności skazania za przestępstwo. Ponadto StAR koncentruje się na (2) współpracy międzynarodowej i budowaniu potencjału oraz (3) odstraszaniu poprzez zakłócenia finansowe. Ukierunkowując się na finansowe podstawy np. handlu ludźmi, StAR dąży do zmiany analizy kosztów i korzyści dla sprawców – a konfiskata, konfiskata i odzyskiwanie mienia stanowią istotny czynnik odstraszający, zmniejszając atrakcyjność angażowania się w tego typu nielegalne działania.

W praktyce StAR zapewnia także wsparcie techniczne, zalecenia dotyczące polityki oraz ekspertyzę prawną mającą na celu zwiększenie krajowych zdolności odzyskiwania aktywów .

- **Międzyagencyjna Sieć Odzyskiwania Mienia Camden (CARIN):** CARIN została już przykładowo opisana w rozdziale 3, w którym omówiono numery ARIN, a tutaj jest omówiona tylko jako jeden z wielu. Jest to nieformalna międzynarodowa sieć specjalistów ds. odzyskiwania mienia, której celem jest usprawnienie współpracy

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

transgranicznej poprzez wspieranie bezpośredniej komunikacji między jednostkami analityki finansowej, organami ścigania i prokuratorami.

Członkowie CARIN dzielą się najlepszymi praktykami i ułatwiają bezpośrednią wymianę informacji, aby przyspieszyć procesy konfiskaty mienia. Ponadto, CARIN, w miarę możliwości, prowadzi również szkolenia z zakresu wszystkich aspektów konfiskaty dochodów z przestępstwa, wyposażając praktyków w niezbędne umiejętności, aby skutecznie namierzać mienie (np. pochodzące z handlu ludźmi).

CARIN zrzesza ponad 60 jurysdykcji, w tym 27 europejskich państw członkowskich, Wielką Brytanię i 13 organizacji międzynarodowych. CARIN ma specyficzną strukturę członkowską: Pełne członkostwo jest otwarte dla państw członkowskich UE i innych jurysdykcji, które uczestniczyły w konferencji inauguracyjnej CARIN w 2004 roku. Każdy członek może wyznaczyć dwóch przedstawicieli: jednego z organów ścigania i jednego z organu sądowego. Jurysdykcje i podmioty nieprywatne, które nie kwalifikują się do pełnego członkostwa, mogą uzyskać status obserwatora. Obserwatorzy mogą nominować dwóch przedstawicieli, ale nie mają oni prawa głosu. Wreszcie, istnieją podmioty, które nie są zaangażowane w wymianę informacji operacyjnych, ale odgrywają uzupełniającą rolę strategiczną w odzyskiwaniu mienia. Podmioty te mogą uzyskać status stowarzyszony. Ponieważ mogą one również nominować dwóch przedstawicieli, nie mają one również prawa głosu w CARIN.

Ponadto istnieją pewne przykłady współpracy transgranicznej, która może służyć odzyskiwaniu aktywów:

- **INTERPOL** : globalna sieć INTERPOLU Wzmacnia międzynarodową współpracę między organami ścigania, jednostkami analityki finansowej i biurami ds. odzyskiwania mienia (ARO). INTERPOL może wspierać wymianę informacji

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

wywiadowczych, transgraniczne dochodzenia i koordynację działań, a także ma dostęp do baz danych biometrycznych i kryminalnych, które mogą być przydatne w konkretnych sprawach. Działania INTERPOLU najlepiej widać w globalnej inicjatywie o nazwie **Operacja Liberterra**, koordynowanej przez INTERPOL, której celem jest zwalczanie handlu ludźmi i przemytu migrantów (INTERPOL, 2024).

- **Europol**: Podobnie jak INTERPOL, Europol zapewnia wsparcie operacyjne i koordynację wspólnych śledztw w sprawach handlu ludźmi o charakterze transgranicznym, a także zapewnia bezpieczne platformy dla organów ścigania UE do wymiany informacji wywiadowczych na temat sieci handlu ludźmi. Europol uczestniczy w Europejskiej Multidyscyplinarnej Platformie Przeciwko Zagrożeniom Przestępczym (EMPACT), koncentrując się na rozbijaniu sieci przestępczych zaangażowanych w handel ludźmi do pracy przymusowej oraz wykorzystywanie seksualne. Szczególnie istotne dla odzyskiwania mienia jest to, że Europol pomaga państwom członkowskim UE w śledzeniu i odzyskiwaniu mienia (Europol, 2022). W najnowszym programie na lata 2025–2027 Europol wskazuje również, że „Komisja utworzy sieć współpracy w zakresie odzyskiwania i konfiskaty mienia, aby ułatwić współpracę między biurami ds. odzyskiwania mienia (ARO) i biurami ds. zarządzania mienia (AMO) oraz z Europolem” (Europol, 2024, s. 24).
- **Eurojust**: Eurojust, Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych, może również pomagać w sprawach handlu ludźmi w celu odzyskiwania mienia, np. zapewniając wsparcie operacyjne w postaci pomocy prawnej i logistycznej dla organów krajowych (na przykład podczas całego procesu dochodzeniowego, ale także w trakcie całego procesu odzyskiwania mienia). Obejmuje to organizację spotkań koordynacyjnych i

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

ułatwianie tworzenia wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych (JIT). Eurojust pomaga w ujednolicaniu strategii ścigania w różnych jurysdykcjach, zapewniając spełnienie wymogów prawnych oraz skuteczne gromadzenie i udostępnianie dowodów państwom członkowskim. Identyfikuje również i rozwiązuje problemy związane z praniem pieniędzy i odzyskiwaniem mienia poprzez analizę prowadzonych spraw i organizację spotkań ekspertów. Przykładowe sprawy można znaleźć online .

- **Instytuty badawcze:** Istnieje kilka europejskich instytutów badawczych i organizacji, które koncentrują się na zwalczaniu handlu ludźmi i wyzysku pracowników: Grupa Ekspertów ds. Działań przeciwko Handlowi Ludźmi ([GRETA](#)), Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej ([FRA](#)), Rada Państw Morza Bałtyckiego (RPMB) – Grupa Zadaniowa ds. Zwalczania Handlu Ludźmi ([TF-THB](#)), Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) – Biuro Specjalnego Przedstawiciela i Koordynatora ds. Zwalczania Handlu Ludźmi ([CTHB](#)) lub Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości (UNODC) – [Sekcja ds. Handlu Ludźmi i Przemytu Migrantów](#), aby wymienić największe. Ponadto istnieją różne projekty naukowe, które zajmują się handlem ludźmi (na przykład [Human Trafficking Data Research Project](#) (HTDR Project) w Dedman College of Humanities and Sciences; [Stanford Human Trafficking Data Lab](#) na Uniwersytecie Stanforda). Nawet jeśli nie są one bezpośrednio powiązane z odzyskiwaniem mienia, wspierają działania w tej dziedzinie, np. poprzez systematyzację danych na temat handlu ludźmi i udostępnianie ich zainteresowanym stronom z jednej strony, a z drugiej strony umożliwiając bezpośredni udział w naukowej analizie tego przestępstwa, co wtórnie może także usprawnić procedury prawne, takie jak odzyskiwanie mienia (np. poprzez lepsze zrozumienie luk w tej dziedzinie).

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

Asociația pentru
Cooperare
dezvoltare
Durabilă

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

10.12 Wsparcie i odszkodowania dla ofiar

W rozdziale 10.8 stwierdzono już, że ofiary mogą otrzymać odszkodowanie bezpośrednio z zarekwirowanego majątku, ale jest to niepewne i w dużym stopniu uzależnione od przepisów krajowych. Niemniej jednak nie należy pomijać kwestii wsparcia i rekompensaty dla ofiar za ich doświadczenia, a także należy znaleźć różne sposoby, aby jak najlepiej wesprzeć ofiarę w tym zakresie. Dlatego podkreśla się wagę rozdziału szkoleniowego 5 (i 13), ponieważ przedstawia on sposoby interakcji z ofiarą w sposób wrażliwy, pełen uznania i szacunku. Oczywiście ważne jest, aby nie narzucać się ofierze, lecz uszanować każdą przestrzeń do wycofania, którą ofiara chce dla siebie wywalczyć, i zaoferować dalsze wyjaśnienia w danej sprawie, aby ofiara mogła sama zdecydować, czy i kiedy chce przyjąć tę pomoc.

Potencjalne wsparcie dla ofiar w kontekście odzyskiwania aktywów może mieć dwojaki charakter: (1) pomoc ofierze w trakcie procesu odzyskiwania aktywów oraz (2) zapewnienie, że otrzyma ona odszkodowanie z odzyskanych aktywów lub z innego źródła.

Wsparcie ofiar w procesie odzyskiwania mienia w przypadkach handlu ludźmi ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia sprawiedliwości, zadośćuczynienia i długoterminowej rekonwalescencji (finansowej, ale także pośrednio, psychicznej i emocjonalnej). Proces ten wymaga podejścia skoncentrowanego na ofierze, współpracy między organami ścigania a organizacjami pozarządowymi wspierającymi ofiary. Konieczne jest wdrożenie mechanizmów gwarantujących rekompensatę.

Ogólne do zrobienia:

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

- Zapewnienie ofiarom reprezentacji prawnej w trakcie postępowania konfiskacyjnego
- Udzielanie tymczasowej pomocy finansowej z zamrożonych aktywów
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu zaspokojenia pilnych potrzeb mieszkaniowych i medycznych

Aby uzyskać więcej szczegółów na temat odzyskiwania aktywów:

- **Wsparcie prawne i instytucjonalne** : Ofiary powinny być uznawane za strony w sprawach o odzyskanie mienia, aby mogły ubiegać się o odszkodowanie z tytułu skonfiskowanego mienia. Ponadto, wiele jurysdykcji dochodzi odszkodowania lub zadośćuczynienia z dochodów z przestępstwa, często w drodze pozwów cywilnych lub postępowań karnych. Ofiary potrzebują bezpłatnej pomocy prawnej lub wsparcia prawnego wspieranego przez państwo, aby móc poruszać się po skomplikowanych postępowaniach finansowych i prawnych.

W praktyce ofiary powinny być traktowane jako kluczowi świadkowie, a nie tylko bierni obserwatorzy. Muszą mieć możliwość uczestniczenia w sprawach karnych i cywilnych dotyczących odzyskiwania mienia. Dlatego kluczowe jest, aby ofiara została poinformowana o przysługujących jej prawach do udziału w procesie. Można to osiągnąć poprzez działania organizacji pozarządowych, służb pomocy prawnej lub wyspecjalizowanych jednostek ds. handlu ludźmi w organach ścigania. Aby uzyskać dostęp do pomocy prawnej, konieczne jest również zapewnienie dostępu do tłumaczy i dokumentów w języku ojczystym ofiary.

- **Identyfikacja i zamrożenie aktywów** : Osoby będące ofiarami handlu ludźmi mogą dostarczyć kluczowych dowodów na to, jak handlarze kontrolowali ich wynagrodzenia, aktywa lub transakcje finansowe (w niektórych krajach, takich jak

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

Niemcy, takie zeznania są wręcz obowiązkowe, aby można było ścigać osoby dopuszczające się handlu ludźmi). Wczesne zamrożenie aktywów może zapobiec rozporządzaniu pieniędzmi, które mogłyby zostać później wykorzystane na odszkodowania dla ofiar.

- **Odszkodowanie i restytucja:** W przypadku rekompensaty kluczowe jest uświadomienie ofiarom możliwości ubiegania się o zwrot skonfiskowanego mienia. Skonfiskowane środki powinny zostać przekazane na usługi wsparcia ofiar, odszkodowania bezpośrednie lub programy reintegracji społecznej. Niektóre kraje oferują państwowe fundusze odszkodowawcze, gdy bezpośrednie odzyskanie mienia jest trudne. Możliwa jest również restytucja niepieniężna, która może obejmować wsparcie na cele mieszkaniowe, opiekę zdrowotną, edukację lub szkolenia zawodowe (z wykorzystaniem odzyskanego mienia).
- **Wsparcie psychologiczne i społeczne:** Ponieważ wielu handlarzy ludźmi grozi ofiarom, aby uniemożliwić im składanie zeznań, niezbędne są środki ochronne, takie jak programy ochrony świadków. Odszkodowania i odzyskiwanie majątku powinny dodatkowo wzmocnić ofiary poprzez przywrócenie im niezależności finansowej i godności. Jeśli zasoby lub możliwości krajowych służb wsparcia ofiar są ograniczone, duże i międzynarodowe organizacje, takie jak OBWE, Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM) i [Nadzieja na Sprawiedliwość \(Hope for Justice\)](#), pomagają ofiarom w dochodzeniu swoich praw i poruszaniu się po procedurach prawnych. Ponadto wskazane jest zapoznanie się z różnymi krajowymi i regionalnymi usługami i programami pomocowymi (pomoc w ochronie, pomoc medyczna, programy schronienia, rehabilitacja, szkolenia zawodowe, edukacja, pomoc materialna, pomoc językowa itp.).

Aby uzyskać bardziej kompleksowy przegląd tego, co należy wziąć pod uwagę w kontekście ofiar i czego można oczekiwać w zakresie odszkodowań dla ofiar, należy zapoznać się na przykład z zestawem narzędzi UNODC do zwalczania handlu ludźmi z 2012 r. oraz z [zestawem narzędzi UNODC do włączania praw człowieka i równości płci do interwencji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w celu zwalczania handlu ludźmi i przemytu migrantów](#) z 2021 r.

10.13 Proponowane działania dla oddziału

Można wybrać jedną z dwóch poniższych aktywności (ćwiczenie grupowe lub odgrywanie ról). Obie są w pewnym stopniu elastyczne, w zależności od tego, w jakim stopniu trener/prezenter/facylitator chce skupić się na odzyskiwaniu zasobów. Jeśli obie aktywności trwałyby zbyt długo, zaleca się zaprezentowanie przypadku użycia, a następnie rozpoczęcie ogólnej dyskusji grupowej, która może koncentrować się na pytaniach zawartych np. w pierwszej aktywności.

Tabela 2 Fazy odzyskiwania aktywów – ćwiczenia grupowe i odgrywanie ról

Nazwa aktywności	Fazy odzyskiwania aktywów – ćwiczenie grupowe
Rodzaj aktywności	Ćwiczenia grupowe (podział uczestników na różne grupy)
Czas trwania	20–45 min (w zależności od stopnia, w jakim trener/prowadzący chce skupić się na odzyskiwaniu aktywów; możliwe połączenie z rozdziałami szkoleniowymi 6, 7 lub 9)

Cele edukacyjne	Ustrukturyzowane zrozumienie całego procesu odzyskiwania aktywów i możliwości współpracy między agencjami
Potrzebne materiały	Przykład przypadku (np. w wersji drukowanej) • Thomas, Day i Jackson (2019) na str. 31–38 i str. 38–42 na stronie https://airewb.org/wp-content/uploads/PUBLICATIONS/AR_EN_handbook_tools_best_practices.pdf • Crates (2022) na str. 9–14 na stronie https://www.antislaverycommissioner.co.uk/media/h4ggz4c2/iasc-construction-report-april-2022.pdf • Blog Departamentu Pracy USA (2022) pod adresem https://blog.dol.gov/2022/01/11/fighting-human-trafficking-the-legacy-of-the-el-monte-sweatshop • Lam i Skivankova (2009) na s. 23. 5 na https://www.antislavery.org/wp-content/uploads/2017/01/trafficking_and_compensation2009.pdf • KOK – niemiecka sieć organizacji pozarządowych przeciwko handlowi ludźmi, dostępna pod adresem https://www.kok-gegen-menschenhandel.de/menschenhandel/was-ist-

	menschenhandel/fallbeispiele (użyj automatycznego tłumaczenia dla strony internetowej i wybierz podsekcję „Handel ludźmi w celu wyzysku pracowników”) Rozdział 8 szkolenia
Wytyczne dla osoby prowadzącej	Uczestnicy zostają podzieleni na różne grupy, a każdej grupie przydzielana jest jedna z kluczowych faz odzyskiwania aktywów: 1. Identyfikacja i śledzenie (jeśli uczestników jest zbyt mało lub zostały już omówione w rozdziale 9 szkolenia, pomini tę kwestię) 2. Zamrażanie 3. Napad 4. Konfiskata 5. Powrót do zdrowia 6. Odszkodowanie dla ofiar (jeśli uczestników jest zbyt mało, należy połączyć odszkodowanie dla ofiar z dochodzeniem odszkodowania) Zadaniem grupowym jest dyskusja na temat etapu, w którym znajduje się dana grupa, zgodnie ze studium przypadku, z uwzględnieniem następujących kluczowych pytań: - Jacy aktorzy są zaangażowani? - Jakie środki prawne są dostępne w Twoim kraju i UE?

	• Wyzwania na tym etapie? • Jakie są najlepsze praktyki dla tej fazy? • ...
Odprawa	Po zakończeniu zadania grupowego, każda grupa przedstawi swoje wnioski/wyniki dyskusji na forum. Pozostali uczestnicy mogą oczywiście komentować i/lub przedstawiać swoje opinie lub doświadczenia.
Wskazówki dla moderatora	Zaplanuj czas z wyprzedzeniem i trzymaj się czasu przewidzianego na daną aktywność (np. 5–8 min. na przedstawienie studium przypadku, 2 min. na utworzenie grup, 10–20 min. na zadanie grupowe, 10–20 min. na dyskusję plenarną).
Materiały informacyjne	Studium przypadku, które należy wydrukować i przekazać uczestnikom.
Warianty wdrożenia online	Wdrożenie online nie powinno stanowić problemu; wystarczy po prostu utworzyć grupy robocze.
Odniesienia	<i>Poniżej znajdują się odnośniki do przykładów przypadków.</i> Thomas, Day i Jackson (2019) Skrzynie (2022) Lam i Skivankova (2009)

	Blog Departamentu Pracy USA (2022) KOK Niemiecka Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwno Handlowi Ludźmi (nd)
Nazwa aktywności	Odzyskiwanie aktywów w postępowaniu sądowym – odgrywanie ról
Rodzaj aktywności	Odgrywanie ról w grupach
Czas trwania	W zależności od tego, czy szkolenie ma koncentrować się na odzyskiwaniu aktywów, czy nie, ćwiczenie to może zająć 60 minut (wysoki poziom skupienia) lub znacznie mniej (np. 20 minut). Może być powiązany z rozdziałem szkoleniowym 9 (śledztwa finansowe, informatyka śledcza) lub rozdziałem szkoleniowym 6 (współpraca międzyagencyjna) / rozdziałem szkoleniowym 7 (współpraca międzynarodowa).
Cele edukacyjne	Pomóż uczestnikom zrozumieć role różnych podmiotów w odzyskiwaniu aktywów, ćwiczyć komunikację międzyagencyjną i radzić sobie z wyzwaniami związanymi z konfiskatą dochodów pochodzących z przypadków handlu ludźmi/wyzysku pracowników • W jaki sposób różne agencje współdziałają w odzyskiwaniu aktywów?

	• Jaka jest rola dochodzeń finansowych w dowodzeniu przestępstw związanych z handlem ludźmi? (→link do rozdziału szkoleniowego 9) • Jak skutecznie korzystać z narzędzi współpracy UE, takich jak Eurojust i EIO? • Typowe przeszkody i strategie ich pokonywania
Potrzebne materiały	Przykład przypadku z wystarczającym tłem (np. wersja drukowana) • Thomas, Day & Jackson (2019) na s. 31-38 i s. 38 – 42 na https://airewb.org/wp-content/uploads/PUBLICATIONS/AR_EN_handbook_tools_best_practices.pdf • Crates (2022) na str. 9–14 na stronie https://www.antislaverycommissioner.co.uk/media/h4ggz4c2/iasc-construction-report-april-2022.pdf • Blog Departamentu Pracy USA (2022) pod adresem https://blog.dol.gov/2022/01/11/fighting-human-trafficking-the-legacy-of-the-el-monte-sweatshop • Lam i Skivankova (2009) na s. 23. 5 na https://www.antislavery.org/wp-content/uploads/2017/01/trafficking_and_compensation2009.pdf

	- KOK, niemiecka sieć organizacji pozarządowych przeciwko handlowi ludźmi (nd) na stronie https://www.kok-gegen-menschenhandel.de/menschenhandel/was-ist-menschenhandel/fallbeispiele (użyj automatycznego tłumaczenia dla strony internetowej i wybierz podsekcję „Handel ludźmi w celu wyzysku pracowników”) - Rozdział 8 szkolenia
Wytyczne dla osoby prowadzącej	Uczestnikom przydzielane są role (3-5 min) - Inspekcja pracy: stwierdzono możliwe wyzysk, ale potrzebne są dowody finansowe - Jednostka wywiadu finansowego (FIU): śledzi podejrzone transakcje - Organy ścigania (policja/ARO): przeprowadzają dochodzenia i stosują zamrożenie aktywów - Organ podatkowy: bada oszustwa podatkowe i niezgłoszone dochody - Prokurator: podejmuje decyzje o podjęciu kroków prawnych i przygotowuje się do rozprawy - Organizacja wspierająca ofiary: Rzecznicy ds. odszkodowań dla ofiar - Przedstawiciel Eurojustu: Pomaga w odzyskiwaniu mienia transgranicznego

- Adwokat (opcjonalnie): kwestionuje postępowanie
- Inna rola? W razie potrzeby dostosuj ją do kontekstu krajowego.

Prowadzący przedstawia scenariusz przypadku (3-6 min)

Zaprezentuj scenariusz przypadku użycia (np. gdy firma ma wiele przelewów bankowych na konta offshore, a organy ścigania podejrzewają pranie pieniędzy i oszustwa podatkowe) albo na oczach wszystkich, albo rozdaj uczestnikom ulotki w formacie A4 z opisem przypadku użycia, aby każdy mógł je przeczytać samodzielnie.

Odgrywanie ról (10-30 min)

- Inspektorat pracy zgłasza swoje zastrzeżenia na podstawie kontroli przeprowadzonych w miejscu pracy.
- FIU informuje o zagrożeniach finansowych.
- Policja/ARO rozważa zamrożenie aktywów, ale napotyka na trudności (np. środki pieniężne przeniesione za granicę).
- Organy podatkowe badają niezadeklarowane dochody.

	• Prokurator decyduje o środkach prawnych (europejski nakaz dochodzeniowy, wnioski o pomoc prawną, wsparcie Eurojustu). • Organizacja wspierająca ofiary przestępstw walczy o odszkodowanie z tytułu skonfiskowanego majątku. • Przedstawiciel Eurojustu pomaga koordynować działania w całej UE. • Adwokat obrony (jeśli został uwzględniony) argumentuje przeciwko zamrożeniu aktywów. • Inna rola?
Odprawa	Dyskusja (10 – 20 min) • Każda rola wiąże się z określonymi działaniami i wyzwaniami. • Dyskusja na temat usprawnienia współpracy międzyagencyjnej i międzynarodowej (ze szczególnym uwzględnieniem odzyskiwania aktywów) • Prowadzący wyjaśnia (lub wyciąga wnioski z dyskusji) najlepsze praktyki w zakresie odzyskiwania mienia i rekompensat dla ofiar
Wskazówki dla moderatora	Dostosuj z wyprzedzeniem preferowane studium przypadku dla uczestników. Można również wcześniej przygotować dla uczestników karteczki dotyczące różnych ról.

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

10.14 Bibliografia

Aronowitz, Alexis i Theuermann, Gerda i Tyurykanova, Elena. (2010). OBWE. *Analiza modelu biznesowego handlu ludźmi w celu lepszego zapobiegania przestępczości* .
<https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/69028.pdf>

Bagnall, C., Krupena, S., Kemp, C. i Massimi, F. (27 stycznia 2025). *Rola sztucznej inteligencji w zwalczaniu handlu ludźmi w sektorze finansowym*. ACAMS Today.
<https://www.acamstoday.org/ais-role-in-combating-human-trafficking-in-the-financial-sector/>

Belser, P. (2005). *Praca przymusowa i handel ludźmi: szacowanie zysków* . Genewa:
Międzynarodowe Biuro Pracy.
https://ecommons.cornell.edu/bitstream/1813/99623/1/Forced_labor_no_17_Forced_labour_and_human.pdf

Kardamon, T. (2023, luty). *Jak tajemnica ułatwia nielegalne przepływy finansowe* .
Welthungerhilfe.de - für Eine Welt Ohne Hunger und Armut.
<https://www.welthungerhilfe.org/global-food-journal/rubrics/development-policy-agenda-2030/how-secrecy-facilitates-illicit-financial-flows>

Crates, E. (2022). *OPERACJA CARDINAS I WIĘCEJ: Zajmowanie się ryzykiem eksploatacji w sektorze budowlanym* . Niezależny Komisarz ds. Zwalczania Niewolnictwa.
<https://www.antislaverycommissioner.co.uk/media/h4ggz4c2/iasc-construction-report-april-2022.pdf>

Eurojust. (28 czerwca 2024 r.). *Walka z handlem ludźmi wymaga ścisłej współpracy transgranicznej przy wsparciu Eurojustu* .

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

<https://www.eurojust.europa.eu/news/fight-against-human-trafficking-requires-close-cooperation-across-borders-support-eurojust>

Europejski Trybunał Obrachunkowy. (2024). *Systemy Komisji służące odzyskiwaniu nieprawidłowych wydatków UE. Potencjał szybszego i skuteczniejszego odzyskiwania.* Urząd Publikacji Unii Europejskiej.
https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-07/SR-2024-07_EN.pdf

Dedman College of Humanities and Sciences. (nd). *Projekt badawczy dotyczący danych o handlu ludźmi.* <https://www.smu.edu/dedman/research/htdr>

Europol. (25 listopada 2022 r.). *Dokument programowy Europolu na lata 2023–2025.* https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol_Programming_Document_2023-2025.pdf

Europol. (2024, 16 grudnia). *Dokument programowy Europolu na lata 2025–2027.* https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol_Programming_Document_2025-2027.pdf

Francavilla, F., Lyon, S. i De Cock, M. (2024). *Zyski i ubóstwo: ekonomia pracy przymusowej*

INTERPOL. (6 listopada 2024 r.). *Globalne naloty uratowały 3200 potencjalnych ofiar handlu ludźmi i zidentyfikowały 17 800 nielegalnych migrantów.* <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2024/Global-raids-rescue-3-200-potential-victims-of-trafficking-and-identify-17-800-irregular-migrants>

Hochschule für den
öffentlichen Dienst
in Bayern
Fachbereich
Polizei

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

KOK Niemiecka Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi. (nd).

Fallbeispiele

[https://www.kok-gegen-](https://www.kok-gegen-menschenhandel.de/menschenhandel/was-ist-menschenhandel/fallbeispiele)

[menschenhandel.de/menschenhandel/was-ist-menschenhandel/fallbeispiele](https://www.kok-gegen-menschenhandel.de/menschenhandel/was-ist-menschenhandel/fallbeispiele)

Lam, J. i K. Skivankova. (2009). *Szanse i przeszkody: zapewnienie dostępu do odszkodowań ofiarom handlu ludźmi w Wielkiej Brytanii*. Anti-slavery International.

[https://www.antislavery.org/wp-](https://www.antislavery.org/wp-content/uploads/2017/01/trafficking_and_compensation2009.pdf)

[content/uploads/2017/01/trafficking_and_compensation2009.pdf](https://www.antislavery.org/wp-content/uploads/2017/01/trafficking_and_compensation2009.pdf)

OBWE. (2019). *Podążając za pieniędzmi. Kompendium zasobów i przewodnik krok po kroku po dochodzeniach finansowych związanych z handlem ludźmi*. Wiedeń: Biuro Specjalnego Przedstawiciela i Koordynatora OBWE ds. Zwalczania Handlu Ludźmi. https://www.osce.org/files/f/documents/f/5/438323_0.pdf

OBWE. (2020). *Dochodzenia finansowe. Przewodnik krok po kroku dotyczący dochodzeń finansowych w sprawie handlu ludźmi (THB) i zalecenia*. Wiedeń: Biuro Specjalnego Przedstawiciela i Koordynatora OBWE ds. Zwalczania Handlu Ludźmi. <https://www.osce.org/files/f/documents/a/8/462580.pdf>

OBWE. (1 listopada 2024 r.). *Obecność OBWE w Albanii wzmacnia współpracę z albańską prokuraturą i policją państwową w celu zwalczania handlu ludźmi*. OBWE. <https://www.osce.org/presence-in-albania/579745>

Sekretariat Rady Europy, Konwencja o działaniach przeciwko handlowi ludźmi. (2016). *KOMPENDIUM dobrych praktyk w zakresie wdrażania Konwencji Rady Europy o działaniach przeciwko handlowi ludźmi*. Rada Europy. https://edoc.coe.int/en/module/ec_addformat/download?cle=118921efba23fc329e6560b27861f0c2&k=22f6de27f80cdc30dc0dd58f113f7c70

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

Serrano Puig, C. (2022). *Antykorupcja w walce z handlem ludźmi i wyzyskiem pracowników w hiszpańskim sektorze rolnym*. Venice Lido: Global Campus of Human Rights. <https://repository.gchumanrights.org/items/f893a2a6-1cd6-47b2-a52e-bb16bba46616>

Thomas, J., Day, L. i F. Jackson. (2019). *Narzędzia i najlepsze praktyki w zakresie międzynarodowej współpracy w odzyskiwaniu mienia. Poradnik*. Porady dotyczące praw jednostki w Europie. https://airewb.org/wp-content/uploads/PUBLICATIONS/AR_EN_handbook_tools_best_practices.pdf

Globalny Sojusz na rzecz Walki z Handlem Kobietami (GAATW). (12 grudnia 2023 r.). *Wspólne wezwanie organizacji pozarządowych do przywódców UE: Aby rewizja dyrektywy UE w sprawie zwalczania handlu ludźmi miała sens i nie była szkodliwa dla ofiar i osób zagrożonych, konieczne są środki mające na celu poprawę praw ofiar*. <https://gaatw.org/news/1306-joint-ngo-call-to-eu-leaders-measures-to-improve-victim-s-rights-are-needed-for-the-revision-of-the-eu-anti-trafficking-directive-to-be-meaningful-and-not-actually-harmful-for-victims-and-those-at-risk>

Blog Departamentu Pracy USA. (11 stycznia 2022 r.). *Walka z handlem ludźmi: dziedzictwo fabryki wyzysku w El Monte*. Biuro Spraw Publicznych. [Walka z handlem ludźmi: dziedzictwo fabryki wyzysku w El Monte | Blog Departamentu Pracy USA](#)

Departament Skarbu USA. (29 stycznia 2020 r.). *Zwalczanie handlu ludźmi*. <https://home.treasury.gov/news/featured-stories/combating-human-trafficking>

Van Liemt, G. (2004). *Handel ludźmi w Europie: perspektywa ekonomiczna*. https://ecommons.cornell.edu/bitstream/1813/99396/1/Forced_labor_no__9_Human_Trafficking_in_Europe.pdf

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i nie odzwierciedlają poglądów Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Komisja Europejska nie ponosi za nie odpowiedzialności.

Współautorzy Wikipedii. (2024, 11 listopada). *LuxLeaks* . Wikipedia.
<https://en.wikipedia.org/wiki/LuxLeaks>

Współtwórcy Wikipedii. (2024a, 16 grudnia). *Panama Papers (Europa)* . Wikipedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/Panama_Papers_%28Europe%29

Współtwórcy Wikipedii. (27 lutego 2025). *Cypryjskie poufne informacje* . Wikipedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/Cyprus_Confidential

Wiesner-Lameth, M. (2022, luty). *Odzyskiwanie aktywów w Niemczech dla korporacji międzynarodowych* — *Financier Worldwide* . Financier Worldwide.
<https://www.financierworldwide.com/asset-recovery-in-germany-for-international-corporations>

www.eradicating2project.eu

**Co-funded by
the European Union**

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Union nor the European Commission can be held responsible for them.